

Vauvan VillaViltti

Vauvan peiton suunnittelu- ja valmistusprosessi

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2014

Iida Mansikkakorpi

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Terapeuttinen suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Iida Mansikkakorpi	Vuosi 2014
Työn nimi	Vauvan VillaViltti – Vauvan peiton suunnittelu- ja valmistusprosessi	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä suunniteltiin ja valmistettiin vauvan peitto. Tavoitteena oli selvittää, miten suunnitella ja valmistaa hyvä vauvan peitto ja selvittää, mitä pitää ottaa huomioon suunnitellessa tuotetta vauvalle.

Tuotteen suunnitteluprosessissa perehdyttiin lähdekirjallisuuteen vauvoista, vastuullisesta tuotteesta, kasvivärjäyksestä ja huovutuksesta. Tuotesuunnitteluprosessin aineisto koostui tekijän kokeiluista ja äideille tehdystä kyselystä. VillaViltin suunnittelu- ja valmistusprosessin pohjana toimi Pirkko Anttilan käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli.

Tuotteen suunnitteluprosessin pohjalta syntyi VillaViltti ja idea äitiyshuovutuksesta. VillaViltti vaatii vielä tuotesuunnittelua villojen kasvivärjäyksen ja vuorin osalta.

Ajatus äitiyshuovutuksesta oli uudenlainen idea odottavien äitien huovutuskurssista. Huovutuskurssilla äidit huovuttavat tulevalleen vauvalleen viltin, saaden samalla vertaistukea toisilta äideiltä. Tuotteen valmistusprosessin perusteella äitiyshuovutuksen voi todeta toimivaksi ideaksi.

Avainsanat vauva, ekologinen tuote, kasvivärjäys, huovutus, tuotesuunnittelu, äitiys

Sivut 39 s. + liitteet 1 s.

LAHDENSIVU
Degree Programme of Crafts and Recreation
Therapeutic Crafts and Recreation

Author	Iida Mansikkakorpi	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	Felted baby blanket - product design and manufacturing process	

ABSTRACT

The Bachelor's thesis consists of designing and manufacturing a baby blanket. The aim was to examine how to design and manufacture a good baby blanket and what to take into account when the user of the product is a baby.

The design process was based on source literature dealing with babies, environmentally-friendly products, plant dyeing and felting. The theoretical background of the thesis consists of Pirkko Anttila's theoretical model of design process in handicrafts. The product design process included data gained from experiments and a survey conducted among mothers.

The outcome of the product design process was "Villa Viltti", a felted baby blanket and an idea of a maternity felting course. The blanket still requires further development related to the fleece lining and plant dyeing.

Maternity felting is a new idea of a course where pregnant mothers felt a blanket for their babies, while gaining peer support from the other mothers. Based on the manufacturing process of the product, maternity felting turned out to be a workable idea.

Keywords baby, ecological product, plant dying, felting, product design, maternity

Pages 39 p. + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	VILLAVILTTI	1
2	TIEDONHANKINTA	3
2.1	Sisäinen informaatio.....	3
2.2	Ulkoinen informaatio	4
3	ÄITIYS JA VAUVA	4
3.1	Äitiys	4
3.2	Äitiyshuovutus	6
3.3	Vauva ja vauvan ympäristö	7
3.4	Vauva VillaViltin käyttäjänä.....	8
4	VASTUULLINEN TUOTE	9
4.1	Kertakäyttöistä vai merkityksellistä ?	9
4.2	Kestävä kehitys	10
4.3	Itse valmistettu tuote	11
4.4	Villaviltin elinkaari	12
5	KASVIVÄRJÄYS	14
5.1	Tilat ja tarvikkeet	14
5.1	Puretus.....	14
5.2	Käyttämäni väri kasvit	15
5.3	Huovutusvillan värjääminen kasviväreillä.....	17
5.3.1	Huovutusvillan kylmäpuretus ja kylmävärjäys	17
5.3.2	Puretus kylmävärjäyksen yhteydessä	17
5.3.3	Lopputulokset.....	18
6	HUOVUTUS	19
6.1	Villa.....	19
6.2	Huopuminen.....	19
6.3	Työtilat ja tarvikkeet	20
7	KYSELY ÄIDEILLE	21
8	VILLAVILTIN TUOTESUUNNITTELU	22
8.1	Informaatioiden vuorovaikutus suunnitteluprosessissa.....	22
8.2	Alkumielikuva.....	22
8.3	VillaViltin visuaalisen ulkoasun luonti	23
8.4	VillaViltin tuntuman luonti	24
8.5	Mielikuva tarkentuu	24
8.6	Tarkennettu mielikuva.....	26

9	VILLAVILTIN VALMISTUSPROSESSI.....	27
9.1	Kaavojen valmistus	27
9.2	Palojen esihuovutus.....	28
9.3	Pohjan esihuovutus.....	28
9.4	Pohjan ja kuvioinnin yhdistäminen neulahuovutuksella.....	29
9.5	Huovutus	29
9.6	Vuorin lisääminen työhön	30
9.7	Valmis VillaViltti.....	31
10	VILLAVILTIN ARVIOINTI FUNKTIOANALYYSILLÄ	31
10.1	Tarve.....	32
10.2	Käyttö.....	33
10.3	Menetelmä.....	34
10.4	Assosiaatiot ja estetiikka	34
10.5	Telesis.....	34
10.6	Äitiyshuovutus funktioanalyysissä.....	35
11	POHDINTAA JA ARVIOINTIA.....	36
	LÄHTEET	38
Liite 1	Värjäysreseptit	

1 VILLAVILTTI

Ajatus VillaViltistä lähti itämään kesällä 2012, jolloin itse odotin esikois­tani. Luonnollisesti käsityöihmisenä varauduin uuden perheenjäsenen tu­loon tekemällä käsitöitä, muun muassa pieniä sukkiä. Etsin nettikauppojen kautta erilaisia mahdollisimman luonnollisia ja ekologisia materiaaleja töihini. Pian huomasin, ettei kuluttajalle ole tarjolla ollenkaan kasvivärjät­tyä hahtuvalankaa tai villaa, villalankaa kylläkin. Näin lähti itämään ajatus tehdä opinnäytetyöni kasvivärjätystä villasta.

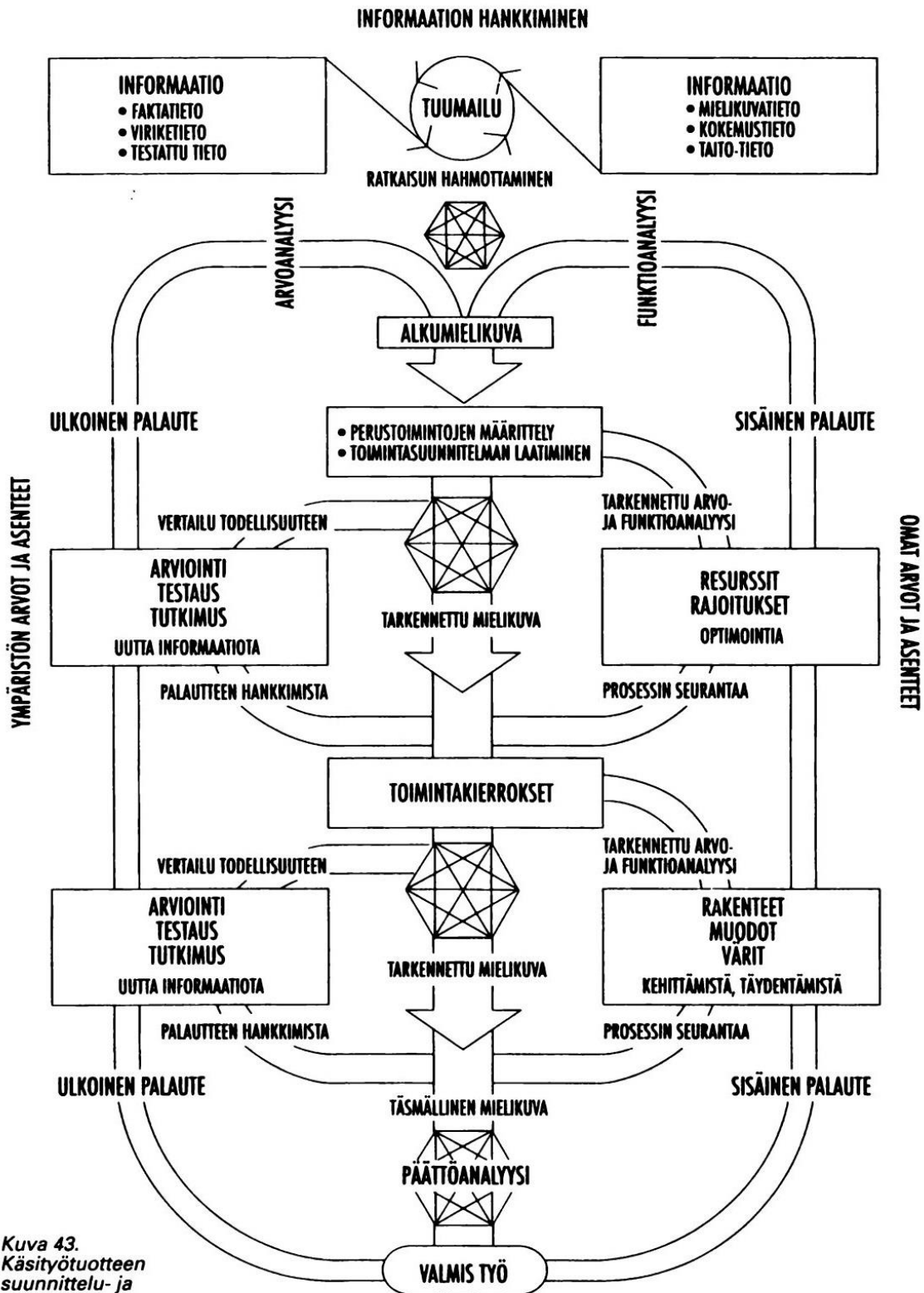
Odotusaikana tunsin itseni hieman yksinäiseksi raskauteni kanssa, koska ystäväpiiriini ei kuulunut äitejä. Osallistuin neuvolan kautta vanhempain- ja synnytysvalmennukseen ja kävin äitiysjoogassa. Neuvolan kautta järjes­teytyt tapaamiset muodostuivat luennoiksi ja hieman ”pakkojakamiseksi”. Äitiysjoogassa taas oli ihana vain olla ja keskittyä itseensä. Kummasta- kaan ei oikeastaan juttukavereita löytynyt ja vertaistuen puuttuminen oli minulle ongelma.

Koin raskausaikani tarvetta päästä keskustelemaan muiden äitien kanssa ja päästä tekemään vauvalle jotain omilla käsilläni. Usko siihen, etten ole ainoa joka näin tuntee, sai minut kehittämään ajatusta äitiyshuovutuksesta. Äitiyshuovutuksessa äiti pääsee toteuttamaan itseään ja valmistautumaan vauvan tuloon tekemällä vauvalle viltin, VillaViltin. Äitiyshuovutus tarjo- aa äidille myös mahdollisuuden päästä keskustelemaan muiden äitien kanssa.

Tämä opinnäytetyö on kuvaus vauvalle tulevan VillaViltin suunnittelu- ja valmistusprosessista. Työn tavoitteena on suunnitella VillaViltti kurssi- työksi äitiyshuovutukseen. Prosessi on tulevaisuuden kannalta tärkeä, jotta ajatukseni äitiyshuovutuksesta pääsee eteenpäin.

Työni lähtökohtana ovat tutkimuskysymykseni: Miten suunnitella ja val- mistaa hyvä vauvan peitto? ja Mitä pitää ottaa huomioon suunnitellessa tuotetta vauvalle? Miten huovutettava vauvan peitto soveltuu äitiyshuovu- tukseen?

Tutkimuskysymyksiini lähdän etsimään vastausta tutustumalla vastuulli- sen tuotteen kriteereihin ja perehtymällä äitiyteen ja vauvaan. Tietojani täydennän kyselyllä, jonka esittelen luvussa seitsemän. Tuotteeni valmis- tukseen liittyvät käsityömenetelmät kasvivärjäys ja huovutus esittelen lu- vuissa viisi ja kuusi. Tuotesuunnitteluprosessini pohjautuu Pirkko Anttilan (1993, 111.) käsityön suunnittelun ja valmistuksen teoreettiseen malliin (kuva 1.). Oman tuotesuunnittelun prosessini kuvaan luvussa kahdeksan ja luvussa yhdeksän kuvaan tuotteen valmistuksen. Luvussa kymmenen tar- kastelen tuotettani funktioanalyysin keinoin ja luvussa yksitoista arvioin saavuttamaani lopputulosta.

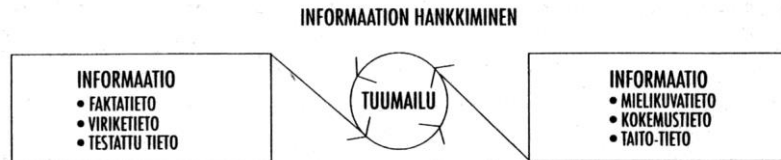

Kuva 43. Käsiyötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli.

Kuva 1. Pirkko Anttilan (1993, 111.) käsiyötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli

2 TIEDONHANKINTA

Tiedonhankinta on oma erillinen vaihe suunnittelun ja valmistuksen prosessissa. Se kuitenkin liittyy jokaiseen päävaiheeseen ja sen järjestelmällinen käyttö varmistaa, että jokaisessa päävaiheessa tulee huomioitua kaikki oleellinen. Tietoa on olemassa monenlaista; tieto voi olla luonteeltaan teoreettista, tutkittua ja testattua, tieteellisen tarkkaa tai se voi olla arkikokemuksin hankittua tietoa. Käsityön tekijällä saattaa olla käytettävissä myös osaaminen, joka hankitaan vain tekemällä, kokeilemalla ja tutkimalla prosessia yhä uudelleen. (Anttila 1993, 130.)

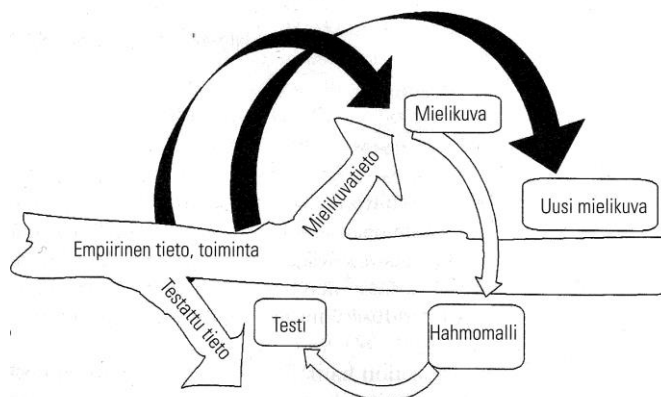

Kuva 2. Kuvassa oikealta tuleva informaatio on sisäistä ja vasemmalta tuleva ulkoista. Yhdessä ne muovautuvat tuumailun kautta ratkaisuksi (Anttila 1993, 129.)

2.1 Sisäinen informaatio

Anttila (1993, 130) käyttää Zeiselin (1981) mallia selittäessään suunnittelijan kokemukseräisen tiedon käyttöä suunnitteluprosessissa. Mallin mukaan suunnittelijan perusrunkona suunnittelulle toimii empiirinen, kokemukseräinen tieto. Kokemukseräiseen tietoon sisältyy kaikki suunnittelijan aikaisemmat kokemukset ympäristöstä, suunnittelun kohteesta, suunnittelijan elämäkokemukset, tieto- ja taitovaroitonsa ja jopa suunnittelijan oma persoonallisuus.

Suunnittelussa käytettävä tieto on Anttilan (1993, 131) mukaan kahdenlaista: mielikuvatietoa ja testitietoa. Mielikuvatieto auttaa hahmottamaan suunniteltavan kohteen olemusta. Testitiedon avulla suunnittelija arvioi ratkaisujen hyviä ja huonoja puolia.

Kuva 3. Empiirinen tieto suunnitteluprosessin pohjana (Anttila 1993, 130)

Mielikuvatiedon voidaan katsoa koostuvan kolmesta eri tekijästä. Kokemukseräinen mielikuvatieto on kertynyt aikaisemmista havainnoista ja ko-

kemuksista. Hermeneuttisessa eli tulkinnallisessa mielikuvatiedossa annamme tulkintoja ja merkityksiä syntyville mielikuville. Heuristinen eli keksivä mielikuvatieto syntyy ikään kuin tyhjästä, omien oivallusten kautta. (Anttila 1993, 131.)

Sisäisenä tiedonlähteenäni toimi aiempi osaamiseni huovutuksesta ja kasvivärjäyksestä. Sisäisen informaation syntyyn Anttilan (1993, 131) mukaan vaikuttavat myös tekijän omat arvot ja elämäkatsomukselliset tekijät. Joten tässä tapauksessa voisin ajatella sisäiseen informaatioon kuuluneen myös ekologisuuden ja kotimaisuuden arvostus.

2.2 Ulkoinen informaatio

Ulkaisen tiedon yhteydessä Anttila (1993, 132) lainaa Talyzinan (1981) ajatuksia. Ulkoinen palaute vaikuttaa toimintaan vallitsevien olosuhteiden kautta, vaikka suunnittelija ei välttämättä tiedosta sitä. Ulkoiset tekijät voivat suunnittelijalle olla: materiaaleja, työvälineitä, muotoja, värejä tai vaikka taloudellisia tekijöitä.

Ulkoista tietoa sain perehtymällä tietoon vauvasta, äitiydestä ja laadukkaasta tuotteesta, nämä olivat itselleni lähes uusia asioita. Vanhaa osaamistani vahvistin myös hankkimalla tietoa huovutuksesta ja kasvivärjäyksestä. Tärkeänä ulkoisen informaation lähteenä toimivat äidit, jotka vastasivat kyselyyni. Kyselystä saamani tieto on myös empiiristä, koska se perustuu äitien kokemukseräiseen tietoon.

Omiin ulkoihin informaation lähteisiin ehkä hieman tiedostamattomasti vaikuttaa se, että asun maassa, jossa hyvin avoimesti nostetaan kuluttamisen ongelmia esiin ja ollaan ympäristötietoisia. Ympäristön vaikutuksiin kuuluu myös se, että käsitöitä arvostetaan ja käsitöiden perinteitä pidetään yllä. Kulttuurissamme mietitään myös paljon äitiyttä ja äidit haluavat pannaostaa raskausaikaan ja varhaislapsuuteen.

3 ÄITIYS JA VAUVA

Lähtiessäni valmistamaan vauvan VillaVilttiä, oli minulla jo vähän kokemusta äitiydestä, mutta vauva oli minulle vieras aihe. Olin toki tavannut vauvoja ja pitänyt sylissäkin, mutta päivittäinen elämä vauvan kanssa oli minulle tuntematonta aluetta.

Tässä luvussa tutustun äitiyteen ja vauvaan. Pohdin sitä, miten äitiyteen kasvetaan, mihin tarpeisiin äitiyshuovutus voisi vastata. Käsittelen vauvaa ja sitä, mitä vauva vaatii ympäristöltään. Lopuksi mietin, miten villaviltti sopii vauvan ensihetkiin tässä maailmassa.

3.1 Äitiys

Tutustuin Vuokolan pro gradu –tutkielmaan: Matkalla äidiksi elämänkulun eri vaiheissa, joka käsittelee ensisynnyttäjien kokemuksia äitiyteen kasvamisesta. Vuokolan tekstissä minua kiinnosti se, millaista tukea Vuo-

kola ajattelee odottavien äitien tarvitsevan. Oma ajatukseni on, että odottava äiti kaipaa vertaistukea ja kenties jonkinlaisia vinkkejä siitä mitä on tulossa, näin ainakin itse raskausaikana tunsin.

Niemelän (1991) mukaan kuva raskaudesta nauttivista, harmoniaa kokevista, onnensa kukkuloilla olevista äideistä voi johtaa harhaan. Äitiys ja raskaus voi olla ristiriitaisia tunteita, vaikka raskaus olisikin toivottu ja suunniteltu. Erilaiset negatiiviset, surun, kiukun ja vihan tunteet voivat yllättää. Niemelän mukaan omien tunteiden tiedostaminen ja niiden salliminen on erittäin tärkeää. Prosessi on hankala, koska usein ulkopuoliset odottavat äidin kokevan raskauden aina vain myönteiseksi. (Vuokola 2011, 22.)

Vuokola (2011, 43) käyttää lähteenään myös Antikaista ja Leskiota (2008) joiden mukaan raskausaika koostuu neljästä vaiheesta, joiden aikana nainen kypsyy äitiyteen. Nuo vaiheet ovat: havahtumisvaihe, sopeutumisvaihe, keskittymisvaihe sekä ennakointi ja valmistautumisvaihe. Vuokola kertoo tutkimustuloksiansa yhtenevän näiden vaiheiden kanssa. Aluksi naiset olivat totutelleet ajatukseen raskaana olemisesta ja tulevasta elämänmuutoksesta. Seuraavana vaiheena naiset perehtyivät raskausaikaan liittyviin asioihin, kuten ruokavalioon, vaatteisiin ja lapsen liikkeen tuntemiseen. Raskauden loppuaikana naisten energia suuntautui synnytykseen valmistautumiseen ja vauvan tarvikkeiden hankkimiseen.

Vuokola (2011, 44—45) kertoo naisten raskausajan tunneskaalan olleen moninainen, kuitenkin painottuen huomattavasti enemmän negatiivisiin tunteisiin kuin positiivisiin. Raskaus ja äidiksi tulo herätti naisissa hämmennystä, epävarmuutta, pelkoa, huolia, jännitystä, haasteita, epäuskoa, yksinäisyyttä ja negatiivisia odotuksia. Vuokolan mukaan negatiivisten tunteiden tunteminen voidaan nähdä yhtenä tapana valmistautua tulevaan muutokseen. Varautuminen pahimpaan valmistaa raskaisiin kokemuksiin ja minimoi pettymyksiä.

Vuokolan (2011, 44—45) tutkimukseen osallistuneet naiset tekivät kaikki hankintoja vauvalle raskausaikana. Suurin osa naisista etsi tietoa raskaudesta, synnytyksestä ja vauvoista. Tietoa etsittiin lukemalla vauvakirjoja, lehtiä, neuvolan oppaita, keskustelupalstoja, synnytystarinoita, katsomalla televisiosta vauvaohjelmia ja keskustelemalla muiden äitien kanssa. Tutkimukseen osallistuneilla varttuneemmilla äideillä vertaistuen rooli tiedonhankinnassa korostui ja he saivatkin paljon tietoa muilta äideiltä. Nuo ret odottajat etsivät tietonsa muista lähteistä. Yhtenä tapana Vuokola mainitsee muiden äitien tarkkailun.

Vuokola (2011, 52) kertoo lähes kaikkien äitien ystävyys-suhteissa tapahtuneen raskauden myötä muutoksia. Nuorista äideistä suurin osa koki erityisesti odotusaikana yksinäisyyttä. Useimmilta nuorilta äideiltä puuttui vertaistuki, koska omaan ystäväpiiriin ei kuulunut äitejä.

Vuokolan (2011, 55) tutkimuksen mukaan äitien identiteetin muodostumiseen ei vaikuttanut äidin ikä, raskauden odotettavuus, raskausaika tai synnytyksen kulku. Yllätysraskaus ei johtanut automaattisesti äidin sopeutumisvaikeuksiin eikä odotettu raskaus ennustanut helppoa sopeutumista.

Voidaan siis sanoa, että identiteetin muodostuminen on yksilöllinen prosessi. Usein äidin identiteetti syntyy ajan myötä, lapsen tutustumisen ja kiintymisen myötä, muutoksien hyväksynnän ja sopeutumisen myötä ja uuden roolin myötä.

3.2 Äitiyshuovutus

On niin lapsen kuin äidin, ja jopa yhteiskunnan etu, että odottava äiti kasvaa myönteisesti äitiyteen ja saa siitä positiivisen kokemuksen. Jo raskauden aikaiset tunteet ja kokemukset vaikuttavat äidin ja lapsen vuorovaikutussuhteen syntymiseen ja sitä kautta uuden ihmisen koko elämään. (Vuokola 2011, 5.)

Vuokola (2011, 82) kertoo tutkimustuloksissaan, että oppimiskokemuksilla on merkitystä äidiksi kasvamisessa. Tunteiden merkitys oppimisessa tulisi tuoda paremmin esille. Omien tunteiden ja kokemusten käsittelyyn pitäisi tuoda mahdollisuuksia erilaisten sosiaalisten verkostojen, vertaistuen ja ammatillisen tuen kautta. Tiedon lisääntyminen auttaa positiivista kasvua äidiksi ja reflektoiden negatiiviset oppimiskokemukset voi kääntää resursseiksi.

Vuokolan (2011, 82) mukaan äidit tarvitsevat enemmän vertaistukea ja mahdollisuuksia keskusteluun. Hän toteaa myös, että tietoa äitiyden kasvuprosessista ja negatiivisten tuntemusten tavallisuudesta on vain vähän saatavilla. Hänen mukaansa osalle tueksi riittää omat verkostot, mutta erityisesti nuoret tarvitsevat enemmän kuuntelua, keskustelua ja tietoa.

Sinikka Pöllänen (2008, 91) on tutkinut käsityötä terapiana ja terapeuttisena toimintana. Hänen lähteensä Helmhöldin (2003) mukaan esimerkiksi huovutus tekniikkana on luonteeltaan taideterapeuttinen, sen sisältämien sensoristen, psyykkisten ja sosiaalisen moniulotteisten ja niiden välittämien merkitysten vuoksi. Pöllänen käyttää lähteenään myös Schütziä (2003), jonka mukaan käsityön terapeuttisuuden keskeinen lähtökohta on käsityön sisältämä sisäinen psyykinen prosessointi sekä toiminnan antama mahdollisuus asioiden ajalliseen etäännyttämiseen ja symboliseen erittelyyn.

Näillä viittauksilla en halua sanoa, että odottava äiti tarvitsee terapiaa, mutta kenties terapeuttista toimintaa. Käsite terapeuttinen toiminta voidaan Pölläsen (2008, 92) mukaan liittää toimintaan, joka vahvistaa yksilön olemassaoloa ja minuutta, sekä edistää ilmaisukykyä ja psyykkistä terveyttä.

Olin kokenut raskausaikana tekemäni käsityöt tärkeiksi ja jollain tavalla terapeuttisiksi. Mieleeni tuli, kuinka terapeuttista olisi, jos äidit yhdessä saisivat tehdä VillaVilttejä ja samalla saada vertaistukea toisistaan. Näin syntyi ajatus Äitiyshuovutuksesta, jossa äidit (ja miksei isätkin) voisivat huovuttaa raskausaikana tulevalle lapselleen vauvan peiton. Äitiyshuovutuksessa yhdistyisi vertaistuki, käsillä tekemisen terapeuttisuus, elämänmuutokseen valmistautuminen ja tuloksena syntyisi tuote vauvalle.

3.3 Vauva ja vauvan ympäristö

Pienperheyhdistyksen julkaisemassa teoksessa *Lapsen arki on leikkiä* Jari Sinkkonen (2001, 9) kertoo vauvan kehityksestä ensimmäisten kuukausien aikana. Hän kuvaa vauvan kuluttavan suurimman osan ajastaan nukkumiseen. Kuitenkin vauvan ympäristön hahmotus on jo alkanut. Vauvan näkö ei ole vielä kovinkaan kehittynyt ja ensimmäisen kahden kuukauden ajan vauva näkee tarkasti noin 20 cm etäisyydelle.

Teoksessa *Pienen lapsen ympäristö* Maarit Holttinen (1991b, 5—9) puolestaan miettii vauvan näkemien värien ja muotojen merkitystä. Värit ja muodot vauvan ympäristössä liikuttavat katsetta ja saavat mielikuvituksen liikkeelle, liike taas puolestaan kehittää aivoja. Kodin kulmikkuutta ja kovuutta voi pehmentää tekstiilein. Värien tulisi ilmaista tilaa ja sen tunnetta. Vauvan värit ovat vaaleita ja lempeitä. Valo, väri ja elävä muoto saavat yhdessä aikaan tunnelman. Holttisen mukaan kuvioden tulisi olla kauniita, mustilla ääriviivoilla rajatut kuvat eivät toimi.

On siis todettava, että vauvan kehitykseen saattaa vaikuttaa lähiympäristön näköaistille antamat virikkeet. Värit ja muodot saattavat olla ensiarvoisen tärkeitä. Myös omat kokemukseni vauvoista viittavat siihen, että vauvan katse etsii ympäristöstä värejä ja muotoja. Usein olenkin huomannut vauvan katselevan tai tarttuvan käsin vaatteisiin ja koruihin, joiden muodot tai värit kiehtovat.

Holttinen (1991b, 3—5) miettii vauvan ympäristön tarpeita myös vauvan tuntoaistin kautta. Vauvan ympäristönä ennen syntymää on ollut äidin kohtu, jossa vauva on ollut lämpimässä ja pimeässä suojanaan vesi. Lämpö kaikissa muodoissaan on hänelle syntymän jälkeen tärkeää. Lämpimät luonnonmateriaalit myös lapsen ympäristössä ovat tärkeitä, sillä ne voivat kehittää lapsen aistien herkkyyttä, lapsi myös aistii materiaalit tunnelmina. Holttisen mielestä avainsanoja lapsen ympäristölle ovat lämpö, ilo, aitous ja yksinkertaisuus. Pienen lapsen tarpeisiin kuuluvat lämpö, rakkaus, innostus, mielihyvä, ilo, lämpimät värit ja kauniit muodot. Mutta kaikkein tärkeintä on fyysinen lämpö, lämmin vaatetus ja lämpimät hengittävät materiaalit.

Holttista (1991b, 3—5) lukiessani tulee mieleeni kaksi erilaista ympäristöä: hyvin nykyaikainen, tekninen, kova esineellinen ympäristö ja pehmeä, lempeä, vanhanaikainen ympäristö. En usko, että kovinkaan monella vauvalla on täysin kumpaakaan ajattelemaani ympäristöä. Holttisen kuvailu on ehkä korostettua, mutta omassa mielessäni se palauttaa ainakin minut yksinkertaistamaan vauvan ympäristöä. Ei olekaan pakko hankkia kaikkia tuotteita joita minulle markkinoidaan, vaan vauvalle riittää kunhan se saa ympäristöltään värejä, muotoja, lämpöä ja rakkautta.

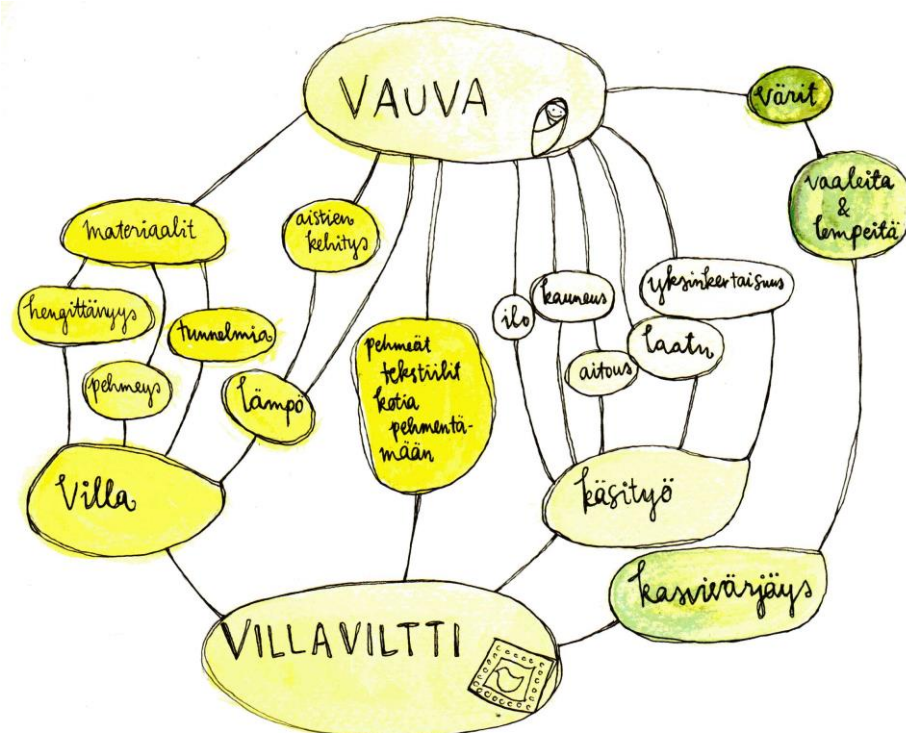
Jatkoa Holttisen (1991b, 3—5) ajattelulle tarjoaa mielestäni Sinkkosen (2001, 13—14) mietteet lapsen ensilelusta. Hänen mukaan lapsen ensilelu saattaa olla jotain sellaista, mitä aikuinen ei edes leluksi ymmärrä. Ensilelu hänen mukaansa voi olla esimerkiksi harsovaippa, pieni tyyny tai vaikka peiton kulma. Leikki ei Sinkkosen mukaan kaipaa leluja vaan leikki syntyy vauvan ja aikuisen vuorovaikutuksesta. Vauvalle ei ole välttämätöntä

hankkia valmiita leluja, sillä liian valmis ei välttämättä kiinnosta kovin pitkään. Vauva tutkii maailmaa leikkien ja leluiksi voi muuntua vaatteet, vaarattomat taloustavarat, sanomalehti tai mikä tahansa, mikä vauvaa kiinnostaa. Hyvä lelu onkin monikäyttöinen ja muuntuva. On ehkä syytä unohtaa tarkoituksenmukainen kasvattaminen ja opettaminen ja muistaa, että tärkeintä on aikuisen osoittama kiinnostus ja ilo yhdessäolosta. Lapsi ei siis vaadi ympäristöltään edes leluja, mutta ympäristö voi muuntua leluksi. Voisiko suunnittelemani villaviltti siis sopia vauvan ympäristöksi, kun se tarjoaa muotoja, värejä, lämpöä ja rakkautta, mutta myös ensilelusi?

3.4 Vauva VillaViltin käyttäjänä

Edellisessä kappaleessa vauva ja vauvan ympäristö mainittiin monta asiaa siitä, millainen vauvan ympäristö on hyvä. Yhdistin asiat miellekartassa (kuva 4.) kolmeen käsitteeseen, jotka vahvasti liittyvät vauvan vilttiin. Nämä kolme käsitettä ovat; villa, käsityö ja kasvivärjäys.

Villa on materiaalina pehmeä ja hengittävä. Se on lämmin ja pitää lämmön myös märkänä. Käsityö on rakkaudella valmistettu tuote, joka sisältää jo ajatuksena lämpöä. Käsityö tuottaa iloa ja mielestäni myös välittää sitä. Käsityö on aito ja se on laatua jo siinä mielessä, että sen tekemiseen on nähty vaivaa. Varmasti monta tuotetta olisi voinut löytää valmiina edullisemmin kuin itse tehden. Käsityö voi olla myös ammattilaisen tekemä, jolloin se on laatua myös ominaisuuksiltaan. Mielessäni yhdistän käsityöhön myös yksinkertaisuuden, koska miellän hyvin suunnitellun tuotteen olevan pelkistetty ja toimiva. Kasvivärjäyksessä omien kokemusteni mukaan kotimaisilla luonnonkasveilla väreistä tulee hyvinkin herkkiä ja yhteensointuvia. Miellän värit vaaleiksi ja lempeiksi ja vauvalle sopiviksi.

Kuva 4. Miellekartta VillaViltin ominaisuuksista

4 VASTUULLINEN TUOTE

Tuotteiden suurin kulutus tapahtuu kehittyneissä talousmaissa. Näissä maissa yksi viidesosa ihmiskunnasta kuluttaa suurimman osan maapallon luonnonvaroista. Luonnonvarojen lisäksi kuluu myös energiaa ja syntyy suuria määriä jätettä. Suomi on yksi maista kulutuksen kärjessä. Talouskasvun myötä on odotettavaa, että kärkeen nousevat myös osa Kaukoidän maista. (Lampikoski & Lampikoski 2000, 162—163.)

Kestävä kehitys ja ekologisuus kuuluvat vahvasti omaan arvomaailmaani. Voidakseni vastata tutkimuskysymykseeni, miten suunnitella ja valmistaa hyvä vauvan peitto. On minun perehdyttävä siihen, millainen on ympäristön ja kestävän kehityksen kannalta hyvä tuote.

4.1 Kertakäyttöistä vai merkityksellistä ?

Lampikoskien (2000, 162—163) mukaan suomalaisina olemme kuluttamisen kärkijoukkoa ja mielestäni jokainen kuluttaja on tästä myös osaltaan vastuussa. Kirjassa Irti tavarasta Kari Ojala (2009, 27) miettii syitä siihen, miksi tavaraa on paljon ja sitä on kerääntyneenä yli tarpeiden. Ojalan mukaan tavarapaljouden syy löytyy tuottamisesta ja sen halpuudesta. Tuottaminen on helppoa ja halpaa, mutta se ei aina välttämättä näy edes tuotteen hinnassa. Hän esittelee kaksi erilaista tavaratyyppiä: kertakäyttöisen käyttötavaran ja merkityksellisen tavaran. Käyttötavaraa suositaan kertakäyttöisenä, helppona ja käytön jälkeen pois heitettävänä. Kun tavarat ovat kertakäyttöisiä, niitä kuluu enemmän ja myös tuottajat ovat onnellisia liikevaihdon toimiessa. Kertakäyttötavaroihin ei synny henkilökohtaista suhdetta, eikä niiden alkuperää tai tuotantoa mainosteta.

Toisena tavaratyyppinä Ojala (2009, 28—29) esittelee merkityksellisen tavaran. Ojalan mukaan tavaraan voi myös syntyä merkitys. Merkityksen voi luoda kuluttaja itse tai tuotteen valmistaja. Tuotteelle voi tuoda merkityksen myös sen arvo. Merkityksellistä tavaraa säästetään ja sitä saatetaan kohdella inhimillisesti, sen elinkaari on pidempi kuin kertakäyttötavaran. Tavaraa saatetaan säästää tulevaisuuteen, eikä sitä heitetä pois vaikka sitä ei enää tarvittaisi. Ojalan mukaan tavaran hankintaan käytetty panostus vaikeuttaa siitä luopumista. Kun tavara on kallis tai sen hankintaan on nähty vaivaa, on siitä hankalampi luopua.

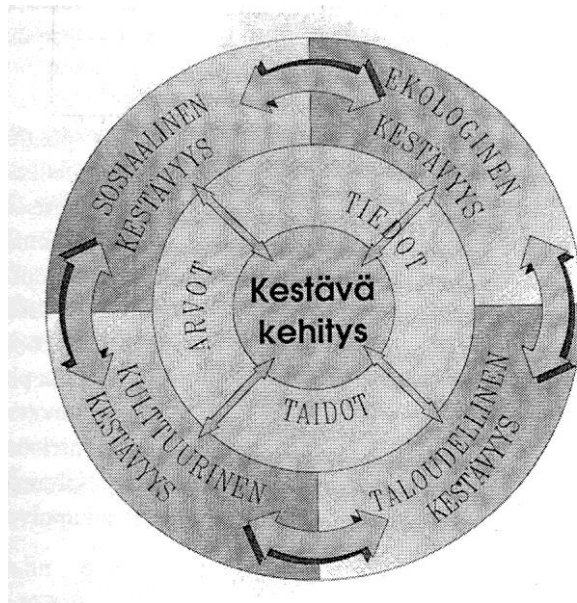
Minkälainen sitten on hyvä tuote? Ojalan (2009, 155—159) mukaan hyvä tuote on käyttöikänsä pitkä, hinta-laatusuhteeltaan kohtuullinen, eikä se aiheuta ympäristölle haittoja. Tuotteen hyvyden määrittely on tehty kuluttajalle vaikeaksi. On yritettävä ottaa huomioon tuotteen valmistuksesta syntyneet päästöt ja ympäristöhaitat. Ymmärtääksemme tuotteen ympäristövaikutukset, pitäisi meidän tietää myös se mitä tuotteelle tapahtuu käytön jälkeen, elinkaaren loppupuolella.

Suunnitellessani uutta tuotetta en halua tuotteeni olevan kertakäyttötuote, joka heitetään pois käytön jälkeen. Tavoitteenani on, että suunnittelemani tuotteella on merkitys. Ojalan ajatuksen (2009, 28—29) mukaan merkityksellisiä tuotteita säilötään ja säästetään tulevaisuuteen. En kuitenkaan

halua valmistaa myöskään merkityksellistä tuotetta. Mielestäni tarpeettoman tuotteen säilyttäminen on myös luonnonvarojen haaskausta sen viessä tilaa ja energiaa. Koen järkeväksi, että tuote joka ei palvele enää entisessä tarkoituksessaan muokataan uuteen käyttötarkoitukseen. Siksi vaa-dinkin omalta tuotteeltani helppoa jatkomuokattavuutta.

4.2 Kestävä kehitys

Kirjassa *Vihreät tekstiilit* Ulla Suojanen (1997, 12) esittelee kestävän kehityksen näkökulmat ympyrässä (kuva 5.). Ympyrän keskellä on kestävä kehitys, sisemmässä kaaressa tiedot, arvot ja taidot ja liikkuvassa ulkokaarressa kulttuurinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys, ekologinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys.

Kuva 5. Kestävän kehityksen näkökulmat ympyrässä (Suojanen 1997, 12.)

Kulttuurinen kestävyys Suojasen (1997, 12) mukaan tarkoittaa kehityksen sopusointua ihmisten kulttuurin ja arvojen välillä. Suomalaiseen kulttuuriin hän kokee kuuluvan selviytymisen ja osaamisen traditioon, joka näkyy käsityöperinteenä ja kotitaloudellisena taitona. Nämä ovat Suojasen mielestä taitoja, joilla on selvitty monista vaikeista ajoista. Tuotteella, jota hoidetaan, korjataan ja uusitaan, on pitkä elinikä ja tämä on hyvin merkityksellistä kestävän kehityksen kannalta.

Suojasen (1997, 13—14) ympyrässä toinen kestävän kehityksen näkökulma on sosiaalinen kestävyys. Sosiaalisessa kestävyudessa on kyse tuotteiden ja ihmisten välisestä suhteesta. Tämän alueen ongelmiin lukeutuvat mm. talousmaiden ja kehitysmaiden suhde, työolot ja lapsityövoima. Suojasen mukaan talousmaiden ongelmaksi on muodostunut tuottaminen ja näin kulutuksen vähentymisestä johtuva työttömyys.

Kestävän kehityksen ympyrästä löytyy myös ekologinen kestävyys. Ekologinen kestävyys tarkoittaa tasapainoa luonnon kanssa. Tuotteet vaikuttavat ympäristöön koko kiertokulunsa ajan tuotannon, markkinoinnin ja kulutuksen kautta. Suojanen (1997, 14—15) esittelee kirjassaan mallin tuot-

teen kiertokulusta, joka rasittaa luontoa vähemmän. Mallissa on hyödynnetty kierrätystä tuotannon, markkinoinnin ja kulutuksen vaiheissa. Suojasen mukaan luonto, ihminen ja yhteiskunta ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Luonto on kaikkein ylinnä ja siksi kaiken perustana tulisikin olla ekologinen kestävyys. Ihmisen tulisi toimia luonnon rajojen mukaan.

Viimeisenä kestäväen kehityksen ympärillä on taloudellinen kestävyys. Taloudellinen kestävyys on energian ja materiaalin tehokasta käyttöä ja kierrätystä. Suojanen (1997, 16–17) lainaa Mannermaan (1993) ajatusta siitä, kuinka teknologiaa kehittämällä saadaan vähemmällä luonnonvaroilla aikaiseksi enemmän tuotantoa, eli ”vähemmästä enemmän”.

Suojasen (1997, 12) mukaan tuotteen tulee täyttää neljä kestäväen kehityksen näkökulmaa: Kulttuurinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys, ekologinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys. Miten VillaViltti täyttää nämä kriteerit?

Kulttuurinen kestävyys VillaViltin kohdalla tarkoittaa mielestäni käsityöperinteen jatkamista. VillaViltti jatkaa suomalaisen huovutuksen ja tuotteista huolehtimisen perinteitä. Sosiaalisen kestävyuden kriteerit VillaViltti täyttää työllistäessään suomalaisia pienyrittäjiä ja käsityöläisiä.

Villaviltti tuotteena vastaa myös taloudellisen ja ekologisen kestävyuden vaatimuksiin. Viltti on suomalaista ekologista raaka-ainetta, joka ei matkaa pitkiä matkoja ja sen käsittelyyn ei tarvita kemikaaleja. Viltti valmistuessaan kyllä kuluttaa vettä, eikä viltin valmistus olisi ekologista maassa, jossa on pulaa vedestä. Mutta koska viltti valmistuu Suomessa, on sen valmistus ekologista. Villaviltin elinkaari voi olla päättymätön riippuen kuluttajasta ja hänen mielikuvituksestaan. Elinkaaren päättyessä Villaviltti on orgaanista ja maatuva.

4.3 Itse valmistettu tuote

Ojala (2009, 198–201) kannustaa käsitöiden tekemiseen vanhoista ja uusista materiaaleista. Hän toteaa itse valmistetun tuotteen olevan onnistuessaan käyttötarkoitukseensa sopiva, käyttäjälle mieluinen ja rakas, massatavaraa aidompi ja omempi. Suojasen (1997, 12) tapaan myös Ojala toteaa käsitöiden olevan suomalaiselle kansalaistaito. Hän ajattelee käsillä tekemisen olevan muodikasta slow-elämää, sen luonteeltaan hitaan tahdin, suunnitelmallisuuden ja pohtivan otteen takia.

Käsillä tekeminen kohdistaa huomion harvoihin, mutta sitäkin tärkeämpiin esineisiin, se on vastapaino kulutuskulttuurille. Aina ei tarvitse luoda uutta tuotetta, voi myös korjata jo olevaa, jatkaa sen käyttöikä. (Ojala 2009, 198–201.)

Suojanen (1997, 15–16) ajattelee, että käsityön tekijällä on mahdollisuus toimia ympäristöystävällisesti tuotetta suunnitellessa ja materiaalivalintoja tehdessä. Tekijä voi valinnoillaan vaikuttaa ympäristövaikutuksiin, joita tuotteen käytöstä, korjauksesta ja hävittämisestä seuraa. Suojasen mielestä käsityöntekijä toimii kuluttajana ja tuottajana ja vaikuttaa omilla teoillaan

kestävän kehityksen toteutumiseen. On siis selvä, että huolella suunniteltu ja valmistettu käsityö on sekä Ojalan, että Suojasen mielestä hyvä tuote.

4.4 Villaviltin elinkaari

Seuraavaksi esittelen ajatukseni VillaViltin elinkaaresta (kuva 6.). Elinkaari alkaa villan kerimisestä, kulkee kehräämön ja ohjaajan kautta tekijälle. Tekijän käsissä on se, millainen on VillaViltin elinkaaren loppuosa. Olen kuitenkin miettinyt erilaisia vaihtoehtoja sille, miten Viltin omistaja voi käyttöikää pidentää.

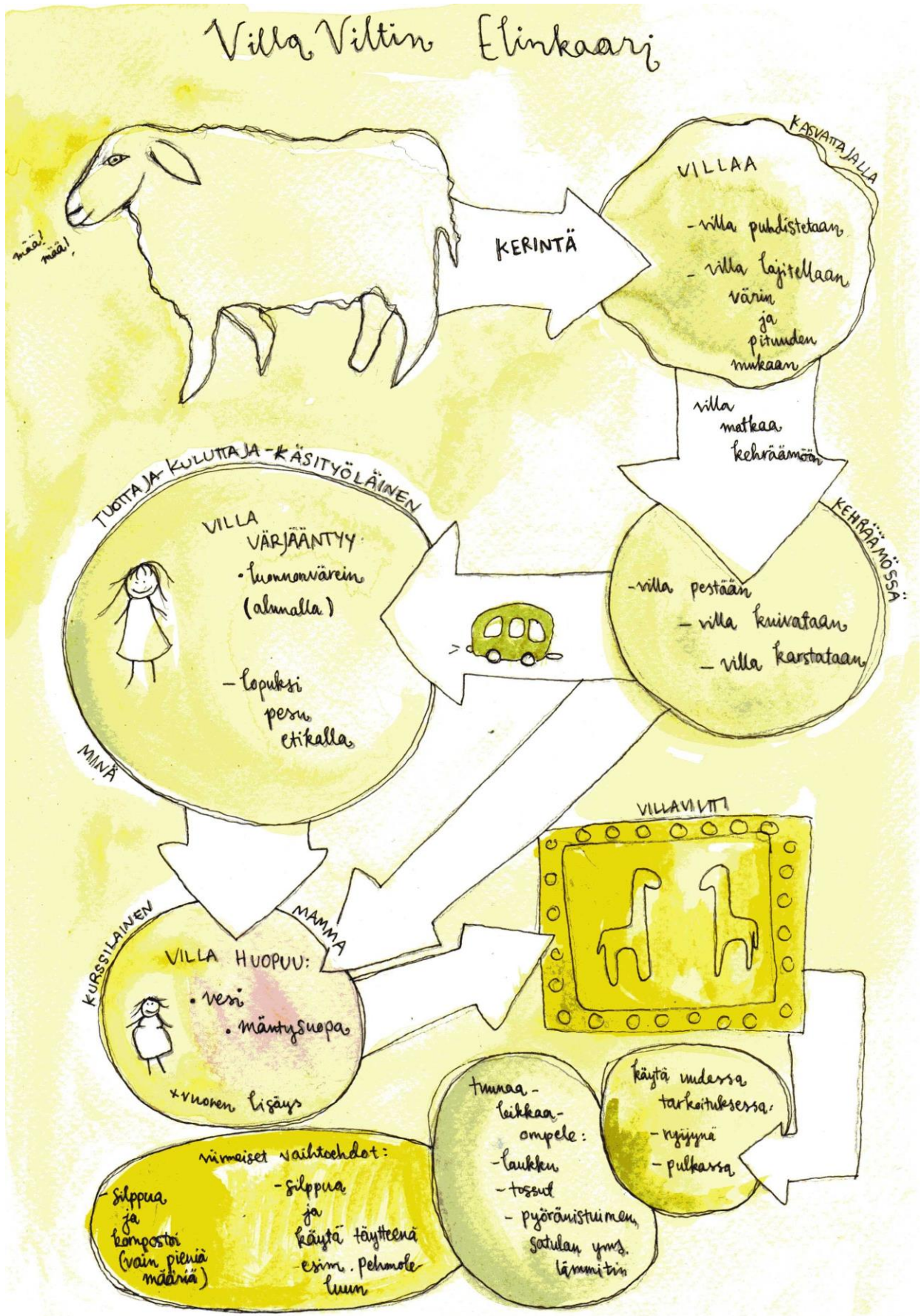
Tässä opinnäytetyössä syntynyt VillaViltti on valmistettu suomalaisesta lampaan villasta, joka on hankittu Rauman lähistöllä sijaisevasta Mustalammas-kehräämöstä. Villat Mustalammas hankkii lähiseudun lampureilta, enimmäkseen Turun saaristosta. Villan kerintä tapahtuu kasvattajalla, mistä se kuljetetaan kehräämön pestäväksi ja karstattavaksi. (Pirttinokka, S n.d.)

Pesun ja karstauksen jälkeen villa on lähetetty kehräämöstä matkahuollon kautta minulle. Opinnäytetyön VillaViltti on valmistunut luonnonvärisistä villoista, jotka olen värjännyt lupiinilla, maitohorsmalla, pietaryrtillä ja sipulilla.

Villaviltti on ahkerassa käytössä vauvalla. Kun viltti ei enää palvele vilttinä, on toivottavaa että se löytää käyttönsä samanlaisena uudesta paikasta esim. seinältä ryijynä, pulkasta lämmittimenä tai vaikka pienenä mattona. Uuden käyttöpaikan jäädessä vanhaksi on mahdollisuus löytää taas uusi.

Jos uutta käyttöpaikkaa ei kuitenkaan löydy, on mahdollisuus viltin muokkaamiseen. Villaa voi koristella, leikata ja ommella. Huovutettua villaa on helppo leikata ja ommella, koska se ei lähde purkaantumaan. Vanhasta viltistä voi ”tuunata” vaikka laukun, tossut tai pyöränistuimen lämmittimen. Muokatessa pitää ottaa huomioon, tarvitseeko villa kenties jotain muuta tukikangasta kestääkseen uudessa käytössä.

Villatuote, joka ei enää palvele alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, eikä löydä uutta paikkaa tai muunnu enää uudeksi voidaan silputa ja käyttää täyteenä esim. pehmoleluihin. Villa, joka ei löydä paikkaansa enää mistään on orgaaninen luonnontuote, jota voidaan pieniä määriä kompostoida.

Kuva 6. VillaViltin elinkaari

5 KASVIVÄRJÄYS

Kasvivärjäyksessä materiaali värjätään kasvista irtoavalla värillä. Kasvivärjäys on yksinkertaista. Ensin väri keitetään irti kasvista, jonka jälkeen väri kiinnitetään materiaaliin. (Aittomäki, Colliander & Kotiranta 1992, 7.)

Kaikista kasveista lähtee jonkin verran väriä. Väriin vaikuttavien kasvien ympäristö ja vallitsevat olosuhteet. Kasveissa väriaine varastoituu yhteen osaan kasvia ja joistain kasveista voidaan saada monia eri värejä eri kasvinosista. Väri joka kasveista irtoaa, ei välttämättä ole sama kuin kasvinväri, esimerkiksi kielon lehdistä saadaan oranssia väriä. Kasveista saatavaan väriin voidaan vaikuttaa puretusaineella, esimerkiksi koiranputki antaa alunapuretuksella kellanvihreää väriä ja rautapuretuksella harmaanvihreää väriä. (Tetri 2010, 8—11.)

5.1 Tilat ja tarvikkeet

Perinteinen langanvärjäyspaikka on järven ranta. Se on ollut luonnollinen valinta lähellä olevan veden vuoksi. Värjäys vaatii toteutuakseen tulisijan ja paljon vettä. Tulisijaksi, kelpaa myös vanha puuhella tai sähköhella. Sähköliedellä voi sisällä värjätä ympäri vuoden. (Aittomäki ym. 1992, 11—12.)

Kasvivärjäystä aloittaessa kannattaa huolehtia siitä, että kaikki työvälineet ovat lähellä. Värjäyksessä käytettäviä työvälineitä ovat: kattilat, ämpärit, mitta, lämpömittari, talousvaaka, sakset tai leikkurit, keppit tai kauhat, siivilä, maalarinteippi, pesuaine ja suojakäsineet. Suojakäsineet suojaavat käsiä värjäytymästä ja puretusaineilta. (Aittomäki ym. 1992, 12—13) Hengityssuojainta ja suojalaseja tarvitaan jos ollaan tekemisissä paljon pölyävien puretusaineiden tai jauhemaisten väriaineiden kanssa (Tetri 2010, 26).

5.1 Puretus

Puretuksella tarkoitetaan materiaalin käsittelyä metallisuolalla. Käsittely parantaa väriaineen kiinnittymistä ja valonkestoa. Puretuksen voi tehdä esipuretuksena, jolloin värjättävä materiaali puretetaan ensin ja värjätään sitten tai puretuksena värjäyksen yhteydessä, jolloin säästetään energiaa. (Tetri 2010, 43.)

Aluna on tunnetuin ja käytetyin puretusaine. Se on alumiinin ja kaliumin kaksoisuola ja koostumukseltaan valkoista jauhetta tai kristallimaista raetta. (Tetri 2010, 26.) Alunaa käytetään värjäykseen 10 % värjättävän materiaalin painosta (Ruoppa 2014, 2).

Alumiini, jota aluna sisältää on ympäristölle haitallista, mutta kotona tehtävässä värjäyksessä sitä jää liemeen niin vähän, että värjäysliemi voidaan laskea viemäriverkostoon. Aluna liukenee veteen ja tappaa bakteereja, jonka vuoksi sitä käytetään myös esim. akvaarioiden desinfiointiin. Aluna saattaa ärsyttää silmiä ja hengitystä. (Tetri 2010, 26.)

5.2 Käyttämäni väri kasvit

Komealupiini (*Lupinus polyphyllus*)

Komealupiini on kotoisin Pohjois-Amerikasta, josta se on tuotu Eurooppaan koristekasvina. Muutaman vuosikymmenen aikana lupiini on levinnyt puutarhoista ympäri Suomea. Nykyisin se kasvaa teiden varsilla, pientareilla ja joutomailla, joilla se ryöstää elintilaa alkuperäiskasveilta. (Vuokko & Peiponen 2007, 74.)

Lupiinien siemenet ovat myrkyllisiä. Myrkytys oireita ovat syljeneritys, oksentaminen, nielemishäiriöt, sydämen lyöntihäiriöt ja raajoista alkava halvaantuminen. Lupiinia voidaan kuitenkin liotettuna käyttää karjan ravintona. (Kokkonen & Huttunen 2001, 66—67.)

Lupiinin varsista ja lehdistä saadaan keltävärjätessä keltaisia sävyjä. VillaViltin villoja värjätessäni käytin värjäykseen koko kasvia.

Kuva 7. Komealupiini

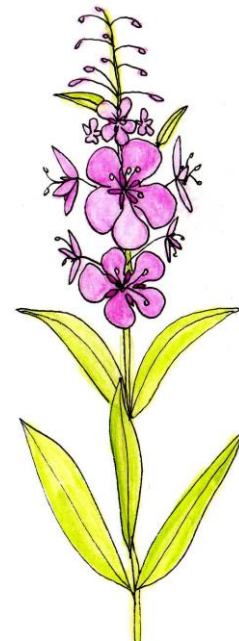

Maitohorsma (*Epilobium angustifolium*)

Maitohorsma kasvaa hakkuuaukioilla, taimikoissa, pientareilla, hylätyillä pelloilla ja joutomailla. Rönsyvarsistonsa avulla maitohorsma levittäytyy ja kasvaa nopeasti lähes kaikkialle. (Vuokko & Peiponen 2007, 81.)

Maitohorsmasta irtoaa värjäyksessä vaaleankertaista väriä ja värjäykseen voidaan käyttää koko kasvia (Tetri 2010, 13).

Kuva 8. Maitohorsma

Pietaryrtti (*Tanacetum vulgare*)

Pietaryrtti on yleinen kasvi etelä- ja keskiosissa Suomea. Kasvia löytyy hiekkaisilta ja kivisiltä kasvupaikoilta, tienreunoilta ja ratapenkereiltä. Pietaryrtti on mauste- ja rohdoskasvi, joka tuoksuu voimakkaalta. (Tetri 2010, 15.)

Pietaryrtti sisältää haihtuvia myrkyllisiä öljyjä mm. tujonia. Suuren määrän nauttimisesta on seurannut myrkytystapauksia, joissa oireina on ollut kiihtynyt pietaryrttihengitys, nopea pulssi, täydellinen tajuttomuus, punaiset kasvot, laajentuneet silmäterät ja ankaria kouristuksia hampaiden kiristyksin. (Kokkonen & Huttunen 2001, 66—67.)

Agronomi, yrttiasiantuntija ja Frantsilan yrttitilan perustajan Virpi Raipala-Cormierin mukaan pietaryrtin tujoni on haihtuvaa, mutta sen pitoisuudet kovin pienet ja vaihtelevat kasvusta toiseen. Hänen mielestään värjääminen pietaryrtillä ei ole ongelma, jos ei värjäyshöyryjä hengitä koko värjäyksen ajan. (Raipala-Cormier, sähköpostiviesti 31.3.2014.)

Pietaryrtin kuivatuista kukista irtoaa lämpimän keltaista väriä ja koko kasvusta saadaan vihertävän keltaista väriä (Tetri 2010, 15). VillaViltin villoja värjätessä käytin värjäykseen koko kasvia.

Kuva 9. Pietaryrtti

Sipuli (*Allium cepa*)

Sipuli kuuluu laukkakasvien heimoon. Sipuli on yksivuotinen ja laajasti viljelty makunsa vuoksi. Kuivana sipulilla on paperinen kuori valkoisen, keltaisen, punaisen tai ruskean sävyissä. (Jeffery 2013, 79.)

Sipulinkuoret antavat voimakkaan ruskean keltaisen värin. Värjäykseen käytetään uloimmat kuivuneet kuoret. (Aittomäki ym. 1992, 48.)

Kuva 10. Sipuli

5.3 Huovutusvillan värjäminen kasviväreillä

Villa reagoi herkästi nopeisiin lämpötilamuutoksiin ja saattaa värjäyksessä huopua, jolloin sitä ei voi enää käyttää huovutukseen. Kylmävärjäyksessä lämpötilan muutokset ovat hitaita ja villa säilyttää ominaisuutensa hyvin. Lisäksi kylmävärjäys antaa aikaa kuidulle imeä itseensä väriä. Huovutusvillalle sopiva puretustapa on kylmäpuretus. (Tetri 2010, 47—48.)

Seuraavaksi esittelen oman värjäysprosessini. Värjäyksessä käytin kahta erilaista tapaa. Huovutusvillan kylmäpuretus ja kylmävärjäys tavassa villat on ensin purettu, jonka jälkeen niille on tehty värjäys. Puretus värjäyksen yhteydessä on työtapa, jossa puretus ja värjäys tapahtuvat samanaikaisesti.

5.3.1 Huovutusvillan kylmäpuretus ja kylmävärjäys

Sekoitin 40 °C asteeseen veteen alunan ja viinikiven, jonka jälkeen lisäsin veteen esilämmitetyt villat. Nostin veden lämpötilan hitaasti 80 °C asteeseen ja annoin villojen olla puretusliemessä viikon.

Lisäsin esipurettut villat (ilman puretuslientä) valmiiseen väriliemeen ja nostin liemen lämmön hitaasti 80 °C asteeseen. Annoin liemen jäähtyä ja värjäytyä viikon ajan. Viikon kuluttua liemi oli homeessa ja vaati 95 °C lämmityksen asteeseen homekasvuston tappamiseksi. Lopuksi huuhtelin villat etikkavedellä.

5.3.2 Puretus kylmävärjäyksen yhteydessä

Kerättyäni kasvit pilkoin ne ja liotin niitä vuorokauden verran. Seuraavana päivänä keitin kasveja liotusvedessä reilun tunnin, jonka jälkeen siivilöin liemet ja annoin niiden jäähtyä. Jäähtyneet liemet lämmitin 40 °C asteeseen, jolloin lisäsin niihin alunan ja esilämmitetyn villan. Tämän jälkeen nostin liemien lämpötilan 80 °C asteeseen. Lämmityksen jälkeen jäähdyn liemet hitaasti ja jätin ne viikoksi seisomaan.

Viikon kuluttua väriliemeni olivat komeassa homeessa, johtuen ehkä myös vuodenajan lämmöstä (heinäkuu). Suurimmat homeet villoista ja liemistä lähtivät pois kauhalla ja villoihin tarttuneet homeet revin irti kertakäyttöhanskoilla suojatuin käsin. Homeen poiston jälkeen nostin värjäysliemien lämmön hitaasti 95 °C asteeseen ja annoin lämmön myös laskea hitaasti. Lopuksi huuhtelin värjätyt villat etikkavedellä.

5.3.3 Lopputulos

Molemmilla värjäystekniikoilla pääsin haluamaani tulokseen, enkä huomannut eroja lopputuloksissa niitä vertaillessani. Ainut eroavaisuus tekniikoissa oli niiden pituus ja lämmityskerrat.

Kuva 11. Kuvassa on värjäämättömiä ja kasvivärjättyjä esihuovutettuja villalevyjä. Vasemmalta oikealle: keskiharmaa, vaalean harmaa, valkoinen, lupiini, pietaryrtti, maitohorsma ja sipuli.

6 HUOVUTUS

Villan huovuttaminen on ikivanha työtapa, jota kansat ympäri maailman ovat käyttäneet. Huovuttaminen ei vaadi kalliita työvälineitä, eikä tarvitse paljoa tilaa. (Jäkkö & Ralli 1984, 6–7.)

Tässä luvussa kerron villakuidun ominaisuuksista ja huopumisesta. Luvun viimeinen kappale käsittelee sitä, mitä huovutuksen toteutus vaatii.

6.1 Villa

Villa on pehmeä ja lämmin, se eristää lämpöä ja imee kosteutta. Kosteaa villa on tiivis ja se lämmittää märkänäkin. Villa materiaalina on melko paloturvallinen, se ei syty eikä pala helposti. Villa on myös helppo puhdistaa, värjätä ja viimeistellä. (Mentu, Mikkela & Paakkunainen 2005, 22–24.)

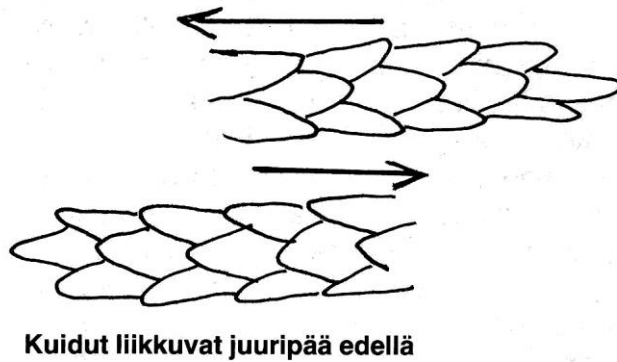
Villakuidun rakenne on monimutkainen. Kaikkein uloimmat solut ovat suomumaisia levyjä ja sisemmät sukkulamaisia soluja. Villan poikkileikkauksesta voidaan erottaa kolme eri kerrosta; pintakerros, sisäkerros ja ydinkanava. Pintakerros jakautuu vielä kolmeen kerrokseen. Päällimmäistä kerroksista peittää rasvakerros, joka suojaa kuitua. Sisemmät kaksi kerrosta pintakerroksesta ovat suomumaista solukkoa, joka peittää karvapintaa limittyen. Karvan ikä ja lampaan rotu vaikuttavat solujen muotoon. (Mentu ym. 2005, 24–26.)

Sisäkerros koostuu kahdesta epäsymmetrisesti kasvavasta osasta. Epäsymmetrinen kasvu aiheuttaa kerrosten välille jännitystä, jonka vuoksi kuitu kihartuu. Näiden kahden osan kasvu vaihtelee lampaan rodun ja kuidun laadun mukaan. Villakuidun ydinkanava on proteiinia, eli keratiinia. Villan keratiini muodostaa siteitä happojen ja emästen kanssa ja mahdollistaa villan värjäämisen eri menetelmillä. (Mentu ym. 2005, 24–26.)

Villasta on löytynyt tähän mennessä 22 erilaista aminohappoa. Aminohappojen sivuketjuista osa on vettä hylkiviä ja osa vesihakuisia. Villan aminohappojen koostumus vaihtelee kuidun osan ja rodun mukaan. Kuidun molekyyli rakenne muuttuu sen kastuessa, sidosten muuttuessa syntyy lämpöä minkä vuoksi villa lämmittää märkänäkin. (Mentu ym. 2005, 24–26.)

6.2 Huopuminen

Villan huopuminen on mahdollista sen kuidun pintarakenteen takia. Kuidun suomumainen pinta ohjaa kuitua liikkumaan huovuttaessa juuripää edellä (kuva 12.). Kärkiosasta sotkeutuneet kuidut eivät kuitenkaan pääse liikkumaan, jolloin ne venyvät. Kuitu kuitenkin pyrkii palaamaan takaisin omaan mittaansa, jolloin pintarakenteen suomujen takertuminen muiden kuitujen suomuihin aiheuttaa huopumisen. (Mentu ym. 2005, 27.)

Kuva 12. Villakuitujen suomuinen pintarakenne ja liikkumissuunta (Jäkkö & Ralli 1984, 11.)

Huopumisessa käytetään usein apuna emäksistä liuosta, joka saadaan aikaan esimerkiksi mäntysaippualla tai marseillesaippualla. Emäs ja myös hapan liuos auttaa kuidun pintarakenteen suomujen avautumista ja näin helpottaa ja nopeuttaa huopumista. Myös liuoksen lämpötila vaikuttaa huopumiseen, lämmön noustessa vanuvuus lisääntyy. Emäksisessä liuoksessa kuitenkin yli 50 °C asteen lämpö veltostuttaa kuidun. (Mentu ym. 2005, 27.)

Huopuminen vaatii villakuidun mekaanista muokkausta, joka voidaan jakaa kahteen osaan; huovuttamiseen ja vanuttamiseen. Huovuttaminen on työskentelyn alkuvaihe, jossa kevyesti työstämällä saadaan kuidut takertumaan toisiinsa. Tässä työvaiheessa materiaali ei vielä kutistu. Vanuttaminen on työskentelyn loppuvaihe, jossa materiaalia käsitellään kovemmin ottein, jolloin saadaan kuidut takertumaan tiiviimmin toisiinsa ja syntyy myös kutistumista. (Mentu ym. 2005, 27.)

6.3 Työtilat ja tarvikkeet

Isot huovutustyöt tarvitsevat runsaasti työskentelytilaa. Työtasojen oikea korkeus ja tukevuus ovat tärkeitä ergonomisen ja turvallisen työskentelyn vuoksi. Isojen töiden siirtely yksin voi olla raskasta, joten yhdessä työskentely voi olla kätevää. Aratkin lattiat kestävät huovuttamisen, jos niistä pidetään huolta ja ne heti kastuessaan kuivataan esimerkiksi froteepyyhkeellä. (Mentu ym. 2005, 28.)

Huovutuksessa käytetään perusvälineinä: vesiastiaa, saippuaa ja froteepyyhkeitä. Erilaisiin työtilanteisiin sopivia työvälineitä ovat: kuplamuovi, ohut sileä muovi, bambuverho, puuvillakangas, muoviputki ja huopaneulat. (Mentu ym. 2005, 29.)

7 KYSELY ÄIDEILLE

Kyselyn tarkoituksena on saada koottua tietoa valitulta joukolta samoihin kysymyksiin. Tutkimuksen tarkoitus on koota yksityiskohtaista tosiasiatietoa. Tutkimuksen kohteena on yleensä otoksella valikoitunut kohderyhmä. (Anttila, 2006, 260.)

Tein kyselyn internetissä yhteisöpalvelu Facebook:n ja sähköpostin kautta yhteensä neljälle pienen lapsen äidille. Sain vastauksen kyselyyni kolmelta äidiltä. Kyselyn tavoite oli selvittää mitä ominaisuuksia hyvällä vauvan viltillä on, miten äidit ovat vilttejä käyttäneet ja miten äidit mieltävät viltin sopivan materiaalina vauvalle.

Kyselyn äidit olivat käyttäneet vilttejä monin eri tavoin. Vilttiä oli käytetty kapalonana, lattialla, sohvalla, kylässä vaipanvaihtoalustana, sätterissä, autossa lämmittämässä, pyörän turvaistuimessa loskasäällä suojaamassa lapsen kasvoja, vaunussa ja viileällä ilmalla vaunun kuomun edessä kiinnitetynä tuulelta ja valolta suojaamassa.

Hyvän peiton todettiin kulkevan aina mukana ja muuntuvan tarpeiden mukaan. Yhtä mieltä äidit olivat siitä, että hyvä peitto on kooltaan pieni. Käytössä hyväksi havaittuja kokoja oli esim. 66 cm x 76 cm ja 100 cm x 75 cm. Isompi peitoista oli käytössä 1,8 -vuotiaalla lapsella ja vauvana käytössä oli ollut pienempi. Näin yksi äideistä kuvaili peiton kokoa:

Hyvä koko mielestäni on juuri sen kokoinen että sen saa käärittä vauvan ympärille.

Materiaalina peitoissa oli ollut trikoo, velour, puuvilla ja villa neulottuna. Kaikki äidit kokivat villan kutiavana materiaalina ja yksi kuivalle iholle ikävänä materiaalina. Yksi äiti mietti villasta näin:

Villa on lämmin ja hengittävä materiaali vauvalle ja siksi hyvä. Se mitä mielestäni villaa käytettäessä pitäisi huomioida, on villan laatu. Jos viltti tai muu villainen vaate tulee paljasta ihoa vasten (esim. kasvoille tai kaulalle), sen pitäisi olla pehmeää ja sellaista, joka ei kutita. Vauvan iho on vielä herkempi kuin aikuisen. Yksi vaihtoehto on tietysti tehdä villa-vilttiin kankainen "vuori", sellaisiakin olen nähnyt.

Eräs äideistä kertoi käyttävänsä vilttejä laminaattilattialla. Käytössä hän oli todennut ohuen viltin ja löysäneuleisen viltin olevan vaikeasti paikalla oleva ja aina rutussa.

Pyysin kyselyssäni vinkkejä myös siihen, mitä minun tulisi äitien mielestä erityisesti miettiä vilttiä suunnitellessani. Eräs äideistä vastasi näin:

Tietysti voisi miettiä, miten käyttöä voi monipuolistaa niin, että toimisi hyvin esim. sekä peittona että makuualustana.

Voisiko olla esim. irrotettava vuoriosaa, jolloin tulisi lisälämpöä talvella ja jämäkkyyttä lattiakäyttöön. Kesäksi peitosta saisi ohuemman. Meillä taitaa olla nyt viisi tai kuusi erilaista vilttiä/peittoa, joita vaihdellaan tarpeen mukaan ja kun säilytystilat on rajalliset, ei mielellään haluaisi mitään ylimääräistä :)

Kyselyn perusteella peiton tulisi siis olla pieni, hyvin vauvan ympärille kiedottava, tukeva tai jämäkkä hyvin lattialla liikuskelun salliva ja vuorellinen. Esille nousseesta ehdotuksesta mietin myös irrotettavaa vuoriosaa. Irrotettava vuori ei ehkä huovutetussa viltissä tuo lisälämpöä tai jämäkkyyttä käyttöön, mutta se voisi helpottaa arkielämää, viltti olisi tällöin helpommin pestävissä.

8 VILLAVILTIN TUOTESUUNNITTELU

Tämä luku sisältää tuotteensuunnitteluosuuden. Käsittelen luvussa omaa prosessiani Pirkko Anttilan (1993, 107—111) käsityöllisen suunnittelun ja valmistuksen teoreettisen mallin pohjalta (kuva 1.). Anttila itse kertoo kaavion olevan pelkistetty, spiraalina etenevä kuvaus prosessista jossa yhdistyvät tuotesuunnittelun edellytykset ja kuluttajakäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät.

Omassa prosessissani puhun kierroksista. Noilla kierroksilla viitataan Anttilan (1993, 111) kaaviossa näkyviin Spiraalin osiin, joiden avulla mielikuva on tarkentunut. Kierroksen aikana tapahtuu suunnitteluprosessia, joka on vuorovaikutuksessa ulkoisen ja sisäisen informaation kanssa. VillaViltin suunnitteluprosessi vaati kolme suunnittelukierrosta tarkentuakseen toteutettavaan mielikuvaan.

8.1 Informaatioiden vuorovaikutus suunnitteluprosessissa

Sisäisen ja ulkoisen informaation tuoma tieto synnyttää ratkaisuja. Ratkaisujen löytymiseen tarvitaan tuumailua. Tuumailu saattaa tapahtua tiimissä keskustellen tai vaikka vain oman työn ääressä pysähtymällä. Tuumailua voisi kutsua myös keskusteluksi tai pohdinnaksi. Ratkaisujen esille tuomiseksi käsityöläinen luo luonnoksia, valokuvaa ja tuo kohteen esille sille sopivin tavoin. (Anttila 1993, 132—133.)

Ratkaisujen esittämisessä Anttila (1993, 133—142) yhtyy Simonin (1969) ajatuksiin. Simonin (1969) mukaan luonnosten kehittyessä, niihin tulee lisää yksityiskohtia ja keskeiset asiat pelkistyvät. Muotoilun teoriaa kehitettäessä tuleekin hänen mielestään piirrosten, luonnosten ja mallien esittämistapa olemaan yksi keskeisistä kysymyksistä.

8.2 Alkumielikuva

Tämä vaihe prosessia on ideointivaihe, joka on tärkeä vaihe jokaisessa luovassa prosessissa. Mitä taiteellisempi prosessi on, sitä suurempi on tarve voimakkaaseen mielikuvaan. Mielikuvat pohjautuvat aiempiin koke-

muksiin, informaatioon ja havaintoihin. Todellisuuden ja suunnittelun välinen keskustelu on iteratiivinen eli vaiheittain yhä uudelleen toistuva ja se on käynnissä koko suunnitteluprosessin ajan. Tässä vaiheessa prosessia suunnittelijalle syntyy tarkka kuva mielessään tuotteen valmistuksesta, työskentelytavoista ja -tekniikoista. (Anttila 1993, 127—128.)

Alkumielikuvani lähti syntymään rakastuessani värjäyskurssilla kasvivärjäykseen. Kesällä 2012 itselleni tuli ajankohtaiseksi etsiä hahtuvalankaa vaippapöksyihin ja tietenkin halusin hahtuvalangan olevan kasvivärjättyä. Etsintäni eivät tuottaneet tulosta ja laajensin hakuni kasvivärjättyyn villaan, enkä löytänyt sitäkään. Lopulta yritin etsiä vauvalle kasvivärjättyjä villatuotteita, mutta etsintäni päättyivät blogeihin ja kasvivärjättyihin villalankoihin.

Näin lähti ajatukseni opinnäytetyöhöni, joka liittyy kasvivärjättyyn villaan ja vauvaan. Useiden ideoiden jälkeen päädyin ajatukseen tehdä vauvan viltin, jonka elämänkaari olisi mietitty myös pidemmälle kuin vain varsinaiseen vilttiyteen.

8.3 VillaViltin visuaalisen ulkoasun luonti

Ensimmäisellä suunnittelukierroksella lähdin tutkimaan värjättyillä villoilla huovuttamista. Tein muutamia koetilkkuja, joissa kokeilin värjättyjen villojen huopuvuutta ja erilaisia kuviotekniikoita. Tutustuin samalla myös väripalettiini, jonka olin kasvivärjättyillä villoilla luonut.

Valitsin kokeiluun väreiksi kasvivärjättyjen villojen lisäksi luonnonvärisistä villoista valkoisen, mustanruskean ja keskiharmaan. Ensimmäiseen kokeiluuni leikkasin esihuovutetuista paloista palloja, jotka neulahuovutin kiinni esihuovutettuun pohjaan. Toisen kokeiluni tein samalla tekniikalla kuin ensimmäisen, mutta kokeilin kuviointia neliön muotoisilla paloilla. Kolmannen kokeilustani tein paksumman ja kuvioinnin määrällä villalla. Näillä kokeiluilla halusin tutkia kuvioiden toimivuutta villalla.

Näistä kokeilutilkuista minulle selvisi se, minkälainen väri- ja muotomaailma työssäni halusin olevan. Hahmotin tilkuista värimaailmaa ja sitä miltä haluaisin lopputuloksen näyttävän. Kokeilut, joissa käytin esihuovutettua villaa kuvioinnissa, olivat selkeäreunaisia ja tarkkoja (kuva 13.). Pyöreät muodot olivat huovuttaessa helpompia säilyttää, kun taas neliöiden kulmat hukkuivat helposti huovan sisään.

Mietin tässä vaiheessa suunnittelua sitä, kuka vilttiäni tulee käyttämään, ja tein päätökseni estetiikasta sen mukaan. Perehtyessäni vauvan maailmaan Holttisen (1991b, 5—9) ajatusten kautta, olin oppinut, että sinne sopivat pyöreät, pehmeät muodot, jotka ovat selkeitä. Oman silmäni mukaan esihuovutetun villan käyttö pyöreästi leikatuihin kuvioihin sopisi VillaVilttiin.

Kuva 13. Yksi Koetilkuista, joilla selvitin kuvioinnin toimivuutta

8.4 VillaViltin tuntuman luonti

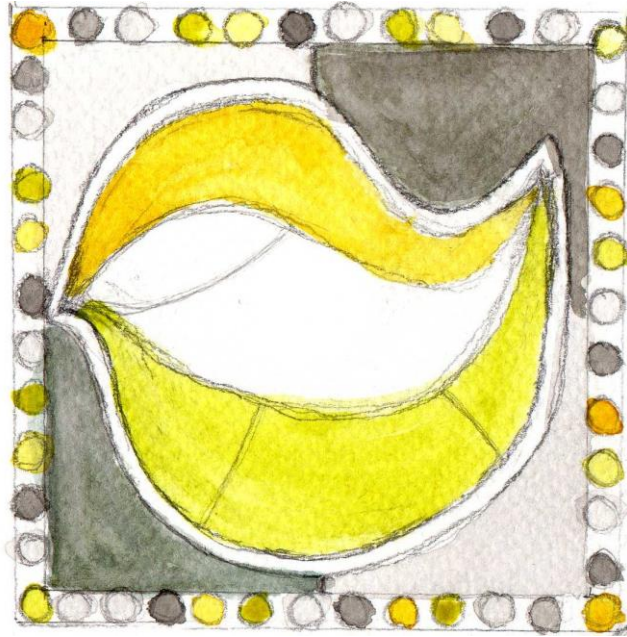
Toinen kierrokseni alkoi ulkoisella palautteella, eli keskustelulla opinnäytetyön ohjaajan kanssa, joka antoi muun muassa käytännön vinkkejä huovutukseen ja opasti muutenkin eteenpäin opinnäytetyössäni. Ulkoista palautetta tässä vaiheessa sain tekemäni haastattelun avulla.

Tuotesuunnitteluprosessin etenemiseksi tarvitsin tietoa siitä, mikä paksuinen vauvan viltti tulisi olla. Tein kolme eripaksuista kokeilua, joilla etsin sopivaa tuntumaa viltille. Yksi kokeiluista oli mielestäni paras, se sattui olemaan näistä kolmesta kokeilusta keski-paksu. Tällä paksuudella viltti säilyttäisi jämakkyuden, mutta olisi silti helppo mukaan otettava esimerkiksi harrastuksiin.

Ensimmäisen tuotteen suunnittelukierroksen perusteella olin päättänyt tehdä kuvioinnin esihuovutetulla villalla. Tässä vaiheessa tarvitsin tietoa siitä, mikä paksuinen esihuovutettu villa olisi hyvä. Tein kaksi kokeilukappaletta esihuovutettua villaan, paksumman ja ohuemman. Näistä paksumman totesin toimivan paremmin huovuttaessa.

8.5 Mielikuva tarkentuu

Kolmannella suunnittelukierroksella lähdin kokeilemaan koetilkkun tekniikoita ja muotoja, joita halusin tulevaan työhöni tulevan. Olin päätenyt luonnoksissani yhteen lintu-malliin, joka minua viehätti (kuva 14.). Päätin kokeilla tätä mallia koetilkuksa. Tässä vaiheessa minulle oli tärkeää tietää, toimiiko valitsemani tekniikka varmasti, ovatko valitsemani paksuudet oikeat ja kuinka paljon työ kutistuu.

Kuva 14. Luonnos linnusta

Koetilkkaa varten esihuovutin kuviokerrokseen kaksikerroksista luonnonmustaa ja tumman harmaata esihuopaa (20 cm x 20 cm, paino 5 g), jonka olin aiemmissa kokeiluissa todennut hyväksi. Pohjaksi huovutin valkoista villaa neljä kerrosta (20 cm x 20 cm, paino 19 g), jonka aiemmassa kokeilussa todennut hyväksi. Leikkasin esihuovutetut villat kaavojen mukaan muotoon, johon halusin ja neulasin ne huovutusneulalla halumalleni paikalle.

Koetilkun reunojen saaminen suoraksi oli yllättävän haastavaa. Huomasin tummanharmaa ja luonnonmusta olevan sävyinä lähellä toisiaan ja niiden käyttöä rinnakkain varsinaisessa työssä tulisi harkita. Valkoiseksi jääneet kohdat ovat häiritsevän ohuita verraten kohtiin, joihin tuli esihuovutettu kuva. Tasaisemman tuloksen saisin, kun laittaisin myös tuolle kohdalle esihuovutetun palan. Työ kutistui 20 cm:stä 18 cm:n, eli 10 %.

Tähän koetilkkuun (kuva 15.) kokeilin myös ompelukonekirjontaa, koska ajattelin kirjonnin sopivan yksityiskohtien tekemiseen tai kenties vauvan syntymäajan ja nimen kirjontaan. Olin tyytyväinen kirjontakokeiluuni. Mielestäni ompelukonekirjonnin jälki sopii hyvin huovutettuun pintaan.

Kuva 15. Koetilkku, johon kokeilin ompelukonekirjontaa ja vuorin kiinnitystä nepparilla ja tarranauhalla.

Koetilkkuun kokeilin myös vuori-kankaan kiinnitystä nepparilla ja tarranauhalla, koska kyselyn perusteella vuorille voisi olla viltissä tarvetta. Vuorin irroitettavuutta mietin, koska se moninaistaisi viltin käyttötapoja ja kenties helpottaisi puhtaana pitoa. Vuorin voisi aina irroittaa ja pestä, ilman koko viltin pesua. Nepparikiinnityksen toteutin käsin ommeltavilla neppareilla. Nepparit pysyivät niin hyvin toisissaan kiinni, että pelkäsin rikkovani vuori-kankaan tai koetilkkuni niitä avatessani. Lisäksi en luottanut neppareiden ompeleiden kiinnipysymiseen. Tarranauhaa kokeilin yhteen reunaan koetilkkuani. Tarranauhasta tuli pehmeään villavilttiin kova tuntu ja kuvioidulle puolelle ikävä sauma.

8.6 Tarkennettu mielikuva

Tässä vaiheessa työskentelyä tiesin, millaisen tuotteen haluan tehdä. Lopeitin koetilkkujen tekemisen ja keskityin värimalliin. Tein linnusta useampia värimalleja. Värimallien kautta pystyin tutkimaan mitkä värit sopivat vierekkään.

Valitsin työni värit oman visuaalisen makuni mukaisesti (kuva 16.). Joukossa oli tasaisesti luonnonvalkoista ja kasvivärjätyt villat pääsivät kauniisti esille, kun niiden lähellä oli sekä valkoista, että tummempaa luonnonväristä villaa. Reunat päädyin täyttämään pienillä pallolla ja lisäksi linnun kylkeen myös palloja. Noiden pallojen ajattelin saavan vauvan huomion. Pallot olisivat sen kokoisia, että vauva näkisi ne kokonaan maatessaan VillaViltillä vatsallaan. Palloja voisi kokeilla, hypistellä ja painella.

Kuva 16. Lintuun valitsemani värimalli

Olin löytänyt aiempien kokeilujeni kautta oikeanlaisen paksuuden VillaVilttiin ja tätä paksuutta lähdin toteuttamaan myös varsinaisessa VillaViltissäni.

Työni koko määräytyi muutamien seikkojen mukaan. VillaViltin tulisi olla oikean kokoinen vauvalle ja sopivan kokoinen kurssityöksi. Valitsin työkentelykooksi 78 cm x 78 cm. Mietin että, kutistumisprosentti olisi vähintään kokeiluni mukainen, eli 10 %. Tuotteen kutistuessa 10 % olisi VillaViltti valmiina noin 70 cm x 70 cm, joka kyselyni mukaan olisi tarpeeksi suuri vauvalle ja kutistumisvaraa vielä jäisi. Mielestäni koko oli hyvä myös työstettävyyden kannalta.

Vuorikankaan päätin kiinnittää ompelemalla VillaVilttiin, koska olin kokeiluissani todennut tarranauhan ja nepparit toimimattomiksi. Vuorin ompelu vanhoista vaatteista tuntui suunnitteluvaiheessa hyvältä vaihtoehdolta.

9 VILLAVILTIN VALMISTUSPROSESSI

VillaViltin valmistusprosessini lähti liikkeelle luonnokseni suurennoksesta, jonka pohjalta valmistin kuvioinnin kaavat. Kaavojen perusteella esihuovutin kuviointiin käytettävät palat ja pohjan. Kuvioinnin kiinnitin pohjaan neulahuovutuksella. Viltin valmistin märkähuovutuksella ja vanutuksella ja lopuksi ompelin siihen vuorin.

9.1 Kaavojen valmistus

Skannasin luonnokseni tietokoneelle, suurensin sen oikeaan kokoon ja tulostin sen monena palana. Tulostuksen jälkeen teippasin palat yhteen. Tein luonnoksesta jäljennöksen muoville, näin sain työhöni kaavat. Kaavojen lisäksi leikkasin muovista apupalan, joka oli työni ääriiviivojen kokoinen (78 cm x 78 cm).

Äitiyshuovutuksen asiakkaat voivat kenties piirtää suunnitelmansa suoraan muoville tai paperille oikeaan kokoon. Näin minäkin olisin voinut toimia, jos olisin toiminut yksinkertaisimmalla tavalla.

Kuva 17. Kuvassa olen juuri jäljentänyt muoville luonnoksen paperilta.

9.2 Palojen esihuovutus

Kaavoilla sain mitattua, minkä verran tarvitsen esihuovutettuja villapaloja kuviointiin. Pienellä laskutoimituksella sain selville minkä verran palojen pitäisi painaa, jotta ne vastaisivat kokeilujani. Esimerkiksi keskiharmaata villaa tarvitsin 74 cm x 36 cm. Koe-esihuopani oli kokoa 20 cm x 20 cm ja painoi 5 g, eli 1 cm² kohden 0.0125 g. Keskiharmaan tilkun tulisi siis painaa 33,3 g.

Kuva 18. Esihuovutetut villalevyt kuivumassa

Työskentelin lattialla, joka alussa tuntui hyvältä vaihtoehdolta. Työn jatkuessa pidempään alkoi asento kuitenkin väsyttää. Minulla ei ollut mahdollisuutta asennon vaihtoon. Äitiyshuovutusta ajatellen olisi hyvä, jos työskentelyasentoja ja -paikkoja olisi useampia esimerkiksi lattia, matalampi pöytä ja korkeampi pöytä, tällöin myös työskentelyasentoja olisi useampi.

Tekemistäni helpotti välivenyttelyt. Voisiko sitä olla äitiyshuovutuksessa ohjattuna? Välivenyttelyt voisivat olla samankaltaisia liikkeitä kuin äitiyshuovutuksessa. Koin tauot, eväät ja musiikin tärkeäksi osaksi työskentelyäni. Tietenkin kaikki on henkilökohtaista, mutta ehkä äitiyshuovutuksessa voisi painottaa oman hyvinvoinnin tärkeyttä työskentelyssä.

Palojen esihuovutukseen minulta kului 3,5 tuntia. Mietin, olisiko tämä kenties vaihe, joka olisi tehtynä äitiyshuovutukseen valmiina. Eli tarjolla äitiyshuovutuksessa olisi minun esihuovuttamia villalevyjä, joita voisi ostaa tarpeen mukaan.

9.3 Pohjan esihuovutus

Esihuovutin pohjan kokeilujeni perusteella. Reunojen käännökset tuntuivat hankalilta ja nyt työskentelytilalta olisin tosissani kaivannut sitä, että työtäni olisi voinut lähestyä monesta eri suunnasta. Äitiyshuovutuksessa työskentelytasojen olisi siis oltava sen kokoisia, että työtä voi tehdä joka suunnasta.

Pohjan esihuovuttamiseen kului 1,5 tuntia. Mietin, tekisivätkö äitiys-huovutus-kurssin äiditkin pohjan villasta, vai esihuovutetuista villalevyistä kasaamalla.

Kuva 19. Pohjalevyn reunojen kääntäminen

9.4 Pohjan ja kuvioinnin yhdistäminen neulahuovutuksella

Lähdin toteuttamaan kuviointia leikkaamalla esihuovutetuista villapaloista kaavojen muotoisia. Yön yli kuivuneisiin esihuopiin kiinnitin nuppineuloilla muovista leikkaamani kaavat. Leikkasin huovat kaavojen mukaan ja asettelin ne kaavojen kanssa pohjan päälle. Saadessani palat haluamilleni kohdille kiinnitin ne nuppineuloin paikalleen. Lähdin pala palalta kiinnittämään niitä pohjaan karkealla huovutusneulalla.

Aikaa tähän työvaiheeseen kului kahdeksan tuntia. Toteutin työvaiheen huolellisesti. Luulen, että pienemmälläkin työmäärällä saa palat kiinnitettyä paikalleen niin, että ne pysyvät paikoillaan märkähuovutuksessa.

Kuva 20. Kuvassa asettelen reunapalloja paikalleen nuppineuloin

9.5 Huovutus

Lähdin käsittelemään kuvioitua puolta märkähuovutuksella. Huovutin vilttiä noin pienissä osissa järjestelmällisesti. Välillä poistin vettä froteepyhkeellä ja lisäsin tilalle lämmintä vettä. Käsitteletin ensin kuvio puolen, jonka

jälkeen siirryin nurjalle puolelle. Tämän jälkeen huuhtelin työn lämpimällä vedellä ja puristin sen kuivaksi niin, että villa jäi lämpimäksi ja nihkeäksi.

Kuva 21. Aloitin huovutuksen kuviopuolelta

Siirryin vanuttamaan vilttiä. Aloitin nurjasta puolesta hieromalla sitä kämmenin. Huuhtelin viltin ja käärin sen rullalle kuplamuovin ja pyyhkeen kanssa. Rullasin työni useampaan kertaan eri suunnista ja pidin huolen siitä, että työ pysyi kokoajan lämpimänä. Lopuksi viimeistelin huovutuksen pesemällä työn huolella.

Tähän työvaiheeseen aikaa kului noin kaksi tuntia.

9.6 Vuorin lisääminen työhön

Lähdin ompelemaan omista kierrätyskankaista vuoria työhöni todeten pian, ettei niistä saisi haluamaani lopputulosta. Kierrätyskankaat olivat vaihtelevan laatuaisia, eikä niistä saanut vauvalle kulutusta kestäväää vuoria.

Lisäsin työhöni vuorin, jonka valmistin bambujoustofroteesta. Bambujoustofroteeseen päädyin, koska tiesin niistä valmistettavan kestovaippojen imuja ja tiski- ja lattiarättejä. Vuori olisi siis kierrätettävissä esimerkiksi kestovaipan imuksi jos sen elämä joskus viltin vuorina päättyisi.

Bambukankaat sopivat pehmeytensä vuoksi erityisen hyvin ihoa lähimmäksi kerrokseksi. Materiaalina bambu on ekologinen ja luonnostaan antibakteerinen. Bambukuitu koostuu mikro-onteloista, jonka vuoksi se imee ja luovuttaa kosteutta nopeasti. Lämpimällä ilmalla se viilentää ja kylmällä ilmalla lämmittää. Pyöreän ja sileän kuidun ansiosta bambu tuntuu iholla pehmeältä ja pysyy pehmeänä pesusta toiseen. (Myllymuksut Oy 2014.)

Leikkasin kankaasta oikean kokoiset palat, liitin ne nuppineuloilla yhteen ja leikkasin kulmat pyöreiksi. Kulmiin ompelin nauhat samalla kun ompelin reunat yhteen siksak-ompeleella. Vahvistin nauhojen kohdat suoralla

ompeleella. Mittasin VillaVilttiin tulevien nauhojen paikat ja ompelin nauhat suoralla ompeleella vilttiin.

Äitiyshuovutuksessa äiti saa itse päättää, mistä materiaalista haluaa vuorin tehdä. Materiaalivaihtoehtoja on loputtomiin kierrätetyistä uusiin. Äiti voi tässä kohtaa käyttää omaa luovuuttaan ja pohtia, mikä materiaali palvelisi omia tarpeita myös vuorina olon jälkeen.

9.7 Valmis VillaViltti

Valmis VillaViltti on mielestäni oikean kokoinen, toimiva ja kuviointi on mielestäni onnistunut. Olen iloinen, että työtä voi myöhemmin jatkaa työstää vaikkapa tärkeillä päivämäärillä ja lapsen nimellä.

Viltin suunnittelussa olisi kuitenkin pitänyt kiinnittää paremmin huomiota vuorikankaan materiaaliin ja kiinnitystapaan. Vuori on nytkin hyvä, mutta ehkä se voisi olla vielä parempi. Vuorikangas on mielestäni hieman risti-riidassa itse viltin kanssa eri värjäystavan takia. Lisäksi koen sen ompeleiden olevan epäsiistin näköiset.

Vuori saisi olla jotain helpommin työstettävissä olevaa jäykempää kangasta, kuin valitsemani bambujoustofrotee. Kiinnityksinä nauhat ovat toimivat, mutta niitä olisi saanut olla myös reunojen puolivälissä eikä vain kulmissa, nyt vuori löpöttää hassusti.

Mietin kuitenkin omassa mielessäni, että oman vilttini vuorin epäsiisti ulkonäkö voikin toimia äitiyshuovutuksen äideille rohkaisuna ompeluun. Itse en ole paljoa ommellut, eikä kai mitään taitoa voi oppia sitä harjoittelematta. Jostakin kaikki on aloitettava.

Kuva 22. Peitto omalla paikallaan pinnasängyn laidalla

10 VILLAVILTIN ARVIOINTI FUNKTIOANALYYSILLÄ

Funktioanalyysi-kappaleen aluksi Anttila (1993, 146) Lainaa arkkitehti Juha Käpää (1991):

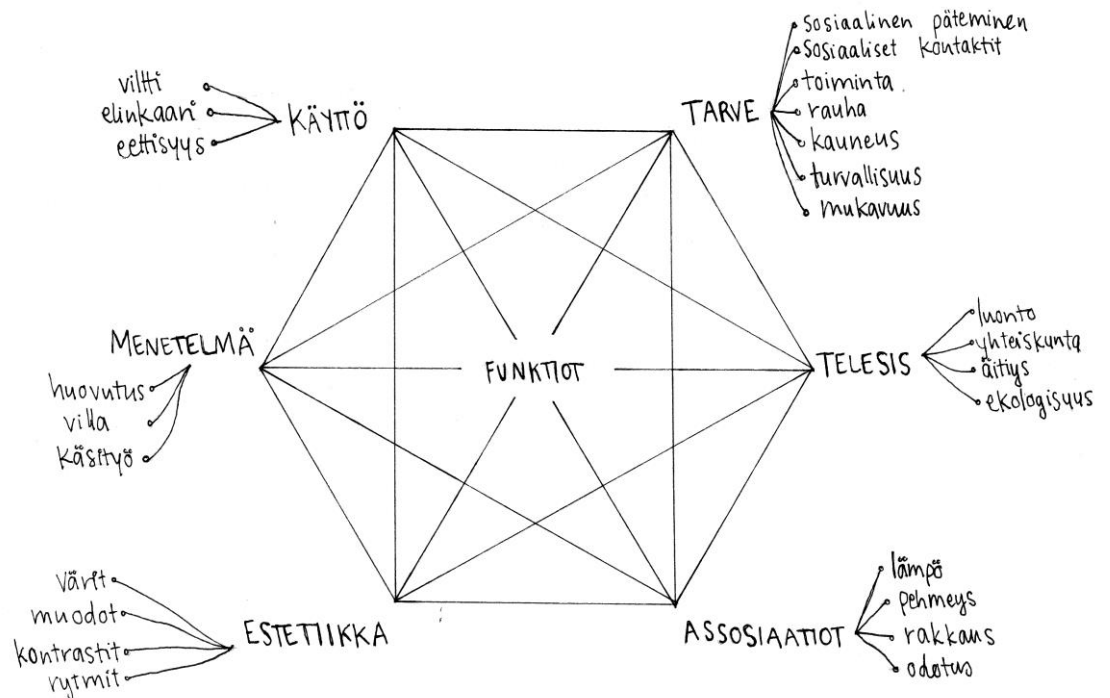
Yhä useampi ostaa käyttöesineitä siitä syystä, että rakastaa niitä, ei siitä syystä, että haluaa käyttää niitä tai että ne käyvät.

Juha Käävän (1991) ajatuksen mukaan tuote ostetaan myös muiden syiden kuin vain käyttöfunktion vuoksi. Voidakseni suunnitella hyvän tuotteen on

minun mietittävä sitä funktiokokonaisuutena. Äitiyshuovutus ei varsinaisesti ole tuote, mutta mielestäni VillaViltin funktioanalyysi ei ole mahdollinen ilman, että se käsittelee myös äitiyshuovutusta. Niinpä otan sekä VillaViltin, että äitiyshuovutuksen käsittelyyn tässä luvussa.

Anttila (1993, 146—172) käyttää monia lähteitä käsitellessään tuotteen funktioanalyysia kirjassaan. Yksi lähteistä on Victor Papanek (1970). Papanek lähestyy laajalla tavalla toimintojen käsittelyä. Hänen mielestään muoto ei ole ainut tuotteen funktio, eikä kaikki se mikä toimii kunnolla ole välttämättä esteettistä. Papanekin luoma kuutiomalli tuo esiin hänen ajatuksensa tuotteen funktiosta. Kuutiomalli rakentuu kuudesta ominaisuudesta, joista jokaisesta on yhdistetty viiva toisiinsa. Jokainen ominaisuudesta on siis jollain tavalla yhteydessä toisten ominaisuuksien kanssa.

Olen Papanekin (1970) kuutiomallin mukaan luonut VillaViltin funktiosta kuutiomallin. Kuutiomallissa ovat: tarve, käyttö, menetelmä, assosiaatio, estetiikka ja telesis (Anttila 1993, 148). Tässä luvussa käyn läpi nuo kuusi funktiota ja mietin mitä ne voisivat VillaViltin kohdalla olla.

Kuva 23. VillaViltin funktiokokonaisuus Papanekin (1970) ajatusta soveltaen (Anttila 1993, 148.)

10.1 Tarve

Tarpeiden analyysi voidaan tehdä ainakin neljästä eri näkökulmasta. Tarpeet voidaan sijoittaa järjestykseen ihmisen biologisten ja sosiokulttuuristen tekijöiden mukaan. Tarpeet voidaan jaotella yksilön käyttäytymisen ja vuorovaikutus- ja valintamallien mukaan. Tarpeet voidaan asetella järjestykseen niiden tyydyttymisjärjestyksessä, tässä näkökulmassa eri tasoilla on erilainen painoarvo ja merkitys. Neljäs näkökulma tarpeiden analysoin-

tiin on tarpeiden näkeminen inhimillisen käyttäytymisen sosiaalisena ja kulttuurisena muutosvoimana. (Anttila 1993, 149—153.)

Näistä neljästä näkökulmasta valitsin viimeisen, eli tarpeiden näkemisen inhimillisen toiminnan käyttövoimana. Päädyin valintaani näkökulman luonteen vuoksi. Näkökulman mukaan ihmisen tarpeet muuttuvat elämän aikana, ne ilmenevät vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa eikä niitä voi tarkastella yksilötasolla. Tarpeiden tyydyttyminen vaatii toimintaa, toiminta kytkee yhteen tarpeen ja tyydytyksen kohteen. (Anttila 1993, 152.)

Anttila (1993, 152—153) esittelee Niezabitowskin (1987) laatiman tarveluokittelun. Tarveluokitteluun kuuluu neljä aluetta: tarve turvallisuuteen, tarve tunteen tasolla vastaamiseen, tarve sosiaaliseen hyväksyntään ja tarve uusiin kokemuksiin. Näiden neljän alueen pohjalta Niezabitowski on laatinut seitsemän kohdan tarveluettelon. Luettelossa ovat turvallisuus, mukavuus, sosiaalinen päteminen, sosiaaliset kontaktit, toiminta, rauha ja kauneus.

Näen VillaViltin tyydyttävän monenlaisia tarpeita. VillaViltti valmiina tyydyttää vauvan ympäristön tarpeita, joita Holttisen (1991b, 3—5) mukaan olivat muun muassa lämpimät värit, kauniit muodot ja lämpimät hengittävät materiaalit. Lämpö tarjoaa varmasti myös turvaa vauvalle.

VillaViltti vastaa Niezabitowskin (1987) tarveluettelon kohtaan mukavuus. VillaViltti on helppo ja mukava, sen voi kääriä mukaan rullalle ja ottaa mukaan esimerkiksi vauvajumppaan. Kyselyn äitien ehdotuksesta viltin vuori on irroitettava ja pestävä, siis myös mukava ja helppokäyttöinen.

Niezabitowski (1987) mainitsee luettelossaan sosiaalisen pätemisen tarpeen, jolla hän viittaa tarpeeseen korostaa sosiaalista asemaa. En itse pidä Niezabitowskin tässä kohtaa käyttämistä termeistä. En halua ajatella, että VillaViltti- äitiyshuovutuksen kurssityönä olisi vain jonkin tietyn sosiaalisen aseman omaavien äitien juttu. Ajattelen ennemmin, että VillaViltti tulee olemaan tuote, jota käyttävät äidit jotka ovat ympäristötietoisia ja haluavat tarjota lapselleen mahdollisimman turvallisia tuotteita.

Niezabitowskin (1987) tarveluettelossa on myös rauha. Hänen mukaansa tähän tarpeeseen kuuluu esimerkiksi tarve eristyä omaan tilaan. Siihen kuuluu myös tarve kokea ympäristö pysyvänä. Niezabitowskin kuvaus eristäytymisestä omaan tilaan kuvaa mielestäni hyvin käsityöprosessia. Käsityön äärellä on lupa myös keskittyä tekemiseen vain omassa rauhassa. Niezabitowskin kuvaus sopii mielestäni myös VillaVilttiin siinäkin mielessä, että se tarjoaa vauvalle jotain pysyvää muuttuvassa ympäristössä kuten autossa, vaunuissa, vierailuilla tai harrastuksissa.

10.2 Käyttö

Esineiden muotoilun ja käyttöfunktioiden yhteys on todettavissa tuotetta testaamalla. Käyttöanalyysi voidaan tehdä monesta näkökulmasta esimerkiksi käyttäjän, käyttötarkoituksen tai käyttötilanteen. Käyttöanalyysi voi-

daan tehdä näkökulmista pitäen kriteerinä tuotteen erityyppisiä käyttöominaisuuksia. (Anttila 1993, 155—156.)

VillaViltti täyttää viltin käyttöfunktion. Äideille tehdyn kyselyn mukaan suunniteltu VillaViltti on oikeankokoinen vauvan viltiksi. Jatkotyöstöä tietenkin voisi miettiä testaamalla muutamaa erikokoista VillaVilttiä jollakin koeryhmällä selvittäen esimerkiksi, minkä kokoinen viltti pysyy käytössä vauvan kasvaessa pisimpään.

VillaViltin käyttöfunktioon kuuluu myös elinkaari, joka on jo suunniteltaessa otettu huomioon. VillaViltti on suunniteltu pitkä ikäiseksi tuotteeksi, joka on muokattavissa eri käyttötarkoituksiin. VillaViltti on myös eettinen tuote, jonka suunnittelussa on otettu huomioon ekologisuus ja ympäristö.

10.3 Menetelmä

Tuotteiden suunnittelun ja valmistuksen prosesseihin liittyy paljon menetelmällisiä tekijöitä, jotka kannattaa analysoida tarkoin. Näitä tekijöitä ovat: materiaalitekijät, työtekniikan tekijät, taloudelliset tekijät, aika tekijät, tilatekijät ja ekologiset tekijät. (Anttila 1993, 158—159.)

VillaVilttiin materiaaliksi valikoitui villa. Valitsin villan, koska tiesin sen olevan puhdas ja käsittelemätön luonnontuote. Kasvivärjäyksen valitsin värjäysmenetelmäksi, koska koin tärkeäksi tietää tarkalleen, mitä väriaineeni sisälsivät. Huovutus oli luonnollinen tapa jatkaa kasvivärjätyin villan työstöä. Huovutuksen menetelmistä valitsin märkähuovutuksen pohjaan ja kokeilujen perusteella kuviointiin esihuovutettujen palojen neulahuovutuksen.

10.4 Assosiaatiot ja estetiikka

Tuotteen suunnittelija voi paljonkin vaikuttaa siihen, millaisen assosiaation eli miellelyhtymän käyttäjä tuotteesta saa. Assosiaatioita voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista esimerkiksi ammatillisista, sosiaalisista, kulttuurisista, symbolisista. (Anttila 1993, 163—164.)

Jo sana VillaViltti synnyttää mielikuvan lämmöstä ja pehmeystä. VillaViltti luo yhteyttä äidin ja tulevan vauvan välille ja valmiina tuotteena assosioi rakkautta ja odotusta. Kasvivärjäys tuo mielikuvan luonnonläheisyydestä ja hempeydestä.

Omassa VillaViltissäni olen mielestäni onnistunut luomaan kauniin ja esteettisen. Mielestäni omassa työssäni esteettisyyden luovat värit, muodot, mittasuhteet, rytmi ja kontrastit. Oma VillaVilttiäni voin käyttää mallivilttinä innostamaan asiakkaita äitiyshuovutuksessa.

10.5 Telesis

Telesis, eli aikaan liittymisen analyysi, on peräisin Victor Papanekin (1970) termistöstä. Hänen mukaansa tuote on sidottu aikaan ja olosuhte-

siin, jotka ovat sen synnyttäneet. Ei ole mahdollista siirtää esineitä ja asioita ajasta ja kulttuurista toiseen. (Anttila 1993, 169.)

Käsite tyyli sivuaa telesis-käsitettä. Tyyllillä tarkoitetaan persoonallisuuden ilmentymää ja se on sidoksissa aikakauteen, koulutustasoon, yhteiskuntaan ja kansallisuuteen, ammattikulttuuriin jne. Tyyllillä ilmaistaan jotakin. (Anttila 1993, 170—171.)

VillaViltti sopii aikaamme se edustaessa ekologisia arvoja. Koen ekologisuuden olevan yksi tärkeä kriteeri markkinoilla. Erityisesti vauvojen ja lasten tuotteissa on paljon tarjolla käsityötuotteita ja ekologisia vaihtoehtoja.

10.6 Äitiyshuovutus funktioanalyysissä

Miten äitiyshuovutus vastaa funktioanalyysin eri kohtiin? Mitä tarpeita se tyydyttää? Miten menetelmä toimii? Miten assosiaatiot ja estetiikka toteutuvat äitiyshuovutuksessa? Miten tuote äitiyshuovutus sopii aikakauteemme?

Äitiyshuovutus voisi vastata moniin odottavan äidin tarpeisiin. Vuokolan (2011, 82) mukaan odottavien äitien tarve on vertaistuki ja mahdollisuus keskusteluun, joka mielestäni kuuluu Niezabitowskin (1987) tarveluokituksen kohtiin tarve tunteen tasolla vastaamiseen ja tarve sosiaaliseen hyväksyntään. Äitiyshuovutus vastaa myös Niezabitowskin tarveluokituksen kohtaan toiminta ja kauneus. Äitiyshuovutus siis tarjoaa äideille vertaistukea, sosiaalisuutta, mahdollisuutta keskusteluun ja toimimiseen ryhmässä. Kauneutta äidit pääsevät toteuttamaan omassa työskentelyssään VillaVilttien parissa.

Äitiyshuovutuksessa tekniikan tulee olla sopiva myös ensikertalaiselle. Esihuovutettu villa voisi äitiyshuovutuksessa olla kenties valmiina. Äidit huovuttaisivat itse märkähuovutuksena viltin pohjan ja leikkelisivät kuvioinnin esihuovutetuista paloista pohjaan. Äitiyshuovutuksessa on vielä paljon mietittävää, muun muassa taloudelliset tekijät.

Kaikkien esteettisten järjestelmien lähtökohtana on esteettisen tunnetilan kokeminen. Kokemuksen aikaansaa merkityksiä sisältävä muoto, joka herättää ihmisen kauneusaistin. Käsiyönä tehtyyn tuotteeseenkin voi siis ennalta sijoittaa tekijöitä, joiden tarkoituksena on herättää tunnetila tai kokemus. (Anttila 1993, 166.) VillaViltin estetiikasta päättää tekijänä oleva äiti. Hänellä käytössään on kuitenkin minun luoma väripaletti, joka koostuu kasviväreillä värjätyistä villoista ja luonnonvärisistä villoista. Väripaletti täytyy siis suunnitella niin, että äidillä on mahdollisuus saada työhönsä harmoninen kokonaisuus.

VillaViltti kuvaa mielestäni yhteiskuntaamme tässä ajassa, jossa äitiyteen halutaan panostaa ja siihen keskitytään. Tuotteen funktio on vahvistaa äidin ja vauvan suhdetta, kenties myös isän tai isovanhemman tai sisaruksenkin.

11 POHDINTAA JA ARVIOINTIA

VillaVilttiä oli ihana tehdä. Kaikkein tärkeimmäksi osaksi luovaa prosessiani syntyi kuvioinnin suunnittelu. Kuvioinnin suunnittelu oli tärkeää varmasti siksi, että tiesin sen tulevan käyttöön tulevalle vauvalle. Vilttihän toimisi vauvan ympäristönä ensimmäisten kuukausien ajan ja minulle oli tärkeää tehdä siitä meidän näköinen.

Voikin Pölläsen (2008, 93) ajatusten kautta todeta, että työskentelyni oli terapeutista sen sisältämien symbolien vuoksi. Työskentelyni herätti mielikuvia ja assosiaatioita tulevaan ja sen avulla pystyin käsittelemään ajatuksiani.

Schützin (2003) mukaan keskeisiä asioita terapeutisuudessa ovat: käsityö, käsin tekeminen, vuorovaikutus materiaalin ja välineiden, sekä käytettävän tekniikan välillä, itse ilmaisu, käsityöprosessiin kuuluva reflektointi, sekä vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa. Vuorovaikutuksessa oleellista hänen mielestään on kohtaaminen ja toiminta käsityön maailmassa, joka tekee käsityön terapeutiseksi. (Pöllänen 2008, 94.)

Käsityötä voi käyttää terapiamuotona ja terapiavälineenä toteaa Schütz (2003). Hänen mukaansa samassa käsityöprosessissa voikin käsityön rooli olla näitä molempia. (Pöllänen 2008, 95). Allekirjoitan täysin Schützin ajatukset oman prosessini kohdalta. Työstin villavilttiä tulevalle lapselleni ja näin näen koko prosessin olleen minulle jonkinlainen terapia. VillaViltti toimi minulle myös terapiavälineenä, saadessani työstää sitä.

Oma prosessini vakuutti minut siitä, että äitiyshuovutuksessa on oikeasti ideoita ja se voi tarjota äideille jotain uutta ja tarpeellista. Lisäksi omasta prosessistani puuttui yksi tärkeä äitiyshuovutuksen elementti, eli ryhmä ja vuorovaikutus.

Olen tyytyväinen lopputulokseeni, vaikkei se olekaan vielä täydellinen. VillaViltti on mielestäni toimivan kokoinen ja paksuinen, kuviointi viltissä on myös onnistunut. Työskentelyni nosti esille paljon oleellisia asioita, joita minun pitää vielä miettiä ennen kuin lähdän toteuttamaan äitiyshuovutusta.

En ole vielä täysin tyytyväinen VillaVilttini ekologisuuteen ja turvallisuuteen, koska VillaViltin villoja värjätessä käytin puretusaineena alunaa. Aluna on ympäristömyrkky ja sen pois jättöä voisin myöhemmin tutkia. Tutkimisen apuvälineenä voisi käyttää Taina Uusivirta-Jeynesin (2008) opinnäytetyötä Luonnon väreihin, Kasvivärjäyksen ympäristönäkökohtia. Opinnäytetyössä Uusivirta-Jeynes esittelee luonnon omia puretusaineita. Luonnon omien puretusaineiden käyttäminen Niinimäen (2003) mukaan tarkoittaa, että lisäksi alunan sijasta värjäykseen jotain kasvia, joka sisältää tanniinia tai oksaalihappoa (Uusivirta-Jeynes, 2008).

Vaihtoehto kuulostaa houkuttelevalle ja VillaVilttiin sopivalle. Seuraava vaiheeni VillaViltin työstämisessä onkin siis lähteä kokeilemaan värjäystä luonnon omilla puretteilla.

VillaViltin vuori on myös asia, jota tulee pohtia. Vuori omassa viltissäni on nyt bambujoustofroteeta. Bambukuitu on peräisin Kiinasta ekofarma-

reilta ja eurooppalaisen tukun kautta se kulkeutuu Suomeen lankana. Suomessa lanka värjätään turvallisilla väreillä ja siitä kudotaan bambujoustofrotee. Käyttämälläni kankaalla on Öko tex 100 standardin luokan I mukainen sertifiointi, eikä kangas sisällä mitään haitallisia kemikaalijäämiä. (Mikkola, sähköpostiviesti 24.4.2014)

Bambu materiaalina on kuitenkin kiistelty. Tampereen teknillisen yliopiston tutkijatohtori Marja Rissanen vastasi kuningaskuluttajan haastatteluun, jossa kysyttiin myös bambun ekologisuudesta. Rissanen mukaan bambukuitu, jota Suomessa markkinoidaan, ei ole luonnontuote vaan bambuseluloosasta tehtyä tekokuitua. Oikeampi nimitys tälle kuidulle on viskoosikuitu. Kuidun valmistuksessa käytetään monia myrkyllisiä kemikaaleja ja monesti tuotanto tapahtuu maissa, joissa ei ole tiukkaa ympäristölainsäädäntöä. Rissanen mukaan myöskään bambukuidun markkinaväittämät eivät pidä paikkaansa. Bambu ei ole luonnostaan antimikrobinen ja sen kyky imeä kosteutta vastaa normaalia viskoosikuitua. (Simola, 2011.)

VillaViltin vuori tarvitseeikin vielä jatkotutkimusta. Mikä kangas olisi ekologinen ja VillaVilttiin sopiva? Seuraavana ajatuksena onkin lähteä selvittämään mistä markkinoiden luomukankaat tulevat ja kokeilla myös niiden värjäämistä kasviväreillä. Niiden kasvivärjäämistä mietin, koska mielestäni kasvivärjätty vuori sopisi viltin luonteeseen ja värimaailmaan paremmin.

Mietittävien asioiden listalle kuuluu myös se, minkälaisen äitiyshuovutuksen haluan järjestää ja mitkä kaikki työvaiheet se sisältää. Onko kurssin painotus tekniikoiden opettelussa, tekemisessä, jakamisessa vai niissä kaikissa?

Tällä hetkellä ajatuksenani on, että kasvivärjäys on osa, jonka minä toteuttaisin. Mielestäni myös kuviointiin käytettävien villojen esihuovutus voisi kuulua minun esivalmisteluuni. Äiti valmistaisi vilttiin pohjan villoista, suunnittelisi vilttiin tulevan kuvioinnin ja toteuttaisi sen minun esihuovutamilla villoilla. Ajatukselleni en kuitenkaan ole saanut vielä vahvistusta, koska en ole laskenut työosuuksien vaikutusta kurssimateriaalimaksuihin.

Jatkotyöstettävää siis löytyy, mutta olen myös löytänyt tutkimuskysymyksiini vastaukset, vaikken vielä ole täydellistä vilttiä valmistanutkaan.

LÄHTEET

- Aittomäki, R., Colliander, H. & Kotiranta, H. 1992. Väriä luonnosta. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Anttila, P. 1992. Käsiyön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Helsinki: WSOY.
- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: AKATIIMI Oy.
- Holtinen, M. 1991a. Kapalo ja vaipat. Tampere: Antroposofinen työkeskus Tammes ry.
- Holtinen, M. 1991b. Pienen lapsen ympäristöstä. Tampere: Antroposofinen työkeskus Tammes ry.
- Jeffery, J. 2013. Siementen kerääminen, säilyttäminen ja vaihtaminen. Suom. Irina Siimes ja Lauri Niskanen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Jäkkö, N. & Ralli, U. 1984. Huovutus. Välijoki: Finn-Aimo.
- Kokkonen, A. & Huttunen, M. 2001. Myrkkukasvit. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Lampikoski, K. & Lampikoski, T. 2000. Kuluttajavisiot: näköaloja kuluttajakäyttäytymisen tulevaisuuteen. Helsinki: WSOY.
- Mentu, T., Mikkela, T. & Paakkunainen, U. 2005. Huopakirja. Helsinki: Otava.
- Mikkola, Kirsti. Lähetetty 24.4.2014. Bambujoustofrotee. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Iida Mansikkakorpi. Viitattu 25.4.2014.
- Myllymuksut Oy. 2014. Bambukankaat. Osaston ylläpitäjä Myllymuksut Oy. Viitattu 21.4.2014. http://www.myllymuksut.com/kankaat-bambukankaat-c-17_58.html
- Ojala, K. 2009. Irti tavarasta. Helsinki: Etukeno Oy.
- Pirttinokka, S. n.d. Kehräämö Mustalammas. Osaston ylläpitäjä Kehräämö Mustalammas Oy. Viitattu 19.4.2014. <http://www.kehraamomustalammas.fi/>
- Pöllänen, S. 2008. Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä, kirjoituksia kunnikaankartanonmäeltä. Joensuun yliopisto: Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Viitattu 18.4.2014. <http://sokl.uef.fi/verkojulkaisut/monitiet/pollanen.htm>

Raipala-Cormier, Virpi. Lähetetty 31.3.2014. Pietaryrtti. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Iida Mansikkakorpi. Viitattu 18.4.2014.

Ruoppa, L. 2014. Luonnonväreillä värjääminen. Kurssimateriaali Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelman opiskelijoille.

Simola, T. 2011. Bambun ekologisuus on markkinapuhetta. <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/11/11/bambun-ekologisuus-markkinapuhetta>. Luettu 18.5.2014.

Sinkkonen, J. 2001. Leikin alkulähteillä. Teoksessa Kahri, M. Lapsen arki on leikkiä. Helsinki: Pienperheyhdistys ry, 9—15.

Suojanen, U. 1997. Vihreät tekstiili. Helsinki: Yliopistopaino.

Tetri, A-K. 2010. Luonnonvärjäys. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Moreeni.

Uusivirta-Jeynes, T. 2008. Luonnon värein – Kasvivärjäyksen ympäristönäkökohtia. Opinnäytetyö. Hämeenlinna: Wetterhoff.

Vuokko, S. & Peiponen, J. 2007. Kasvit Suomen luonnossa. Helsinki: Otava.

Vuokola, T. 2011. Matkalla äidiksi elämänkulun eri vaiheissa: Ensisynnyttäjien kokemuksia äitiyteen kasvamisesta. Pro gradu - tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö. Viitattu 18.4.2014.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82820/gradu05298.pdf?sequence=1>

VÄRJÄYSRESEPTIT:

Pietaryrtti

600g tuoretta kasvia

100g huovutusvillaa

10g alunaa

Lupiini

880g tuoretta kasvia

100g huovutusvillaa

10g alunaa

Maitohorsma

500g tuoretta kasvia

100g huovutusvillaa

10g alunaa

Keltasipulin kuori

450g kuivaa sipulia

111g huovutusvillaa

11,1g alunaa

5,55g viinikiveä